

ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Τομέας Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα : Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια κ. Εκάβη Αθανασοπούλου

«Το Ισραηλινό λόμπι και η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ»

Αντώνιος Καρλής, AM 171005

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

κα ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΕΚΑΒΗ

1^{ος} ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗΣ:

2^{ος} ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗΣ:

3^{ος} ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗΣ:

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνησή της αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν από το Διαδίκτυο.

Σε κάθε περίπτωση, αναληθούς ή ανακριβούς δήλωσης, υπόκειμαι στις συνέπειες που προβλέπονται στον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος καθώς και στις διατάξεις που προβλέπει η Ελληνική και Κοινοτική Νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο ΔΗΛΩΝ

Περίληψη

Η Μέση Ανατολή αποτελεί αδιαμφισβήτητα μία από τις πιο πολυτάραχες περιοχές της σύγχρονης ιστορίας, όπου κάθε παράγοντας αστάθειας είναι ικανός να επηρεάσει σημαντικά το διεθνές περιβάλλον. Ο ρόλος των ΗΠΑ στην περιοχή έχει ιστορικά αποδειχθεί σημαντικός, άλλες φορές ως παράγοντας σταθερότητας και άλλες αποσταθεροποιητικά. Τα εθνικά Λόμπι, και ιδιαίτερα το Ισραηλινό προσπαθούν να τον επηρεάσουν, και το επιτυγχάνουν σε τόσο σημαντικό βαθμό ώστε να απασχολούν ένα σημαντικό μέρος της βιβλιογραφίας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει τις συνθήκες εκείνες που οδηγούν σε ήττα το ισχυρό Ισραηλινό Λόμπι στις ΗΠΑ, καθώς και τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει σε αντίστοιχες περιπτώσεις. Για τον σκοπό αυτό, αφού παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένα Λόμπι ώστε να ασκήσει ισχυρή επιρροή και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες την αυξάνει, στη συνέχεια εξετάζονται δύο περιπτώσεις όπου το Ισραηλινό Λόμπι δεν πέτυχε να επηρεάσει την Αμερικανική Κυβέρνηση στην εξωτερική της πολιτικής.

Το Ισραηλινό Λόμπι, όπως διαφαίνεται και στην παρακάτω εργασία ασκεί μοναδική επιρροή. Δεν είναι όμως πάντα τόσο ισχυρό ώστε να υπερισχύσει των εθνικών συμφερόντων. Σημαντικό ρόλο στο βαθμό επιρροής του παίζει η προσωπικότητα και ο χειρισμός των πολιτικών αξιωματούχων, η δομή του Αμερικανικού πολιτικού συστήματος, οι διεθνείς συγκυρίες και χαρακτηριστικά όπως η ενότητα του Λόμπι.

Λέξεις Κλειδιά: Αμερικανοϊσραηλινό Λόμπι, Εξωτερική Πολιτική ΗΠΑ, επιρροή, Ιράν, Σαουδική Αραβία

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα της διπλωματικής μου εργασίας, Καθηγήτρια κα. Αθανασοπούλου Εκάβη, για την πολύτιμη βοήθεια, την εποικοδομητική κριτική της και τις ευκαιρίες που μου έδωσε κατά τη διάρκεια των σπουδών μου. Είμαι ευγνώμων για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και κυρίως για τις ενδιαφέρουσες συζητήσεις κατά τη διάρκεια των μαθημάτων που κάθε φορά αποτελούσαν πρόκληση των γνώσεων της σκέψης και των πεποιθήσεών μας και διεύρυναν τους ορίζοντες μας.

Προσωπικά οφείλω να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, που πιστεύει σε εμένα όλα αυτά τα χρόνια και υποστηρίζει κάθε επιλογή μου με υπομονή κατανόηση. Ευχαριστώ επίσης τη σύντροφό μου Σόνια Ελίζαμπεθ, για την ανοχή της και την καθημερινή της στήριξη κατά τη διάρκεια του ΠΜΣ. Επιπλέον, ευχαριστώ τους αδερφικούς μου φίλους για την υπομονή, την εμπιστοσύνη τους και την ενθάρρυνσή τους.

Συντομογραφίες

ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΜΑ	Μέση Ανατολή
ΟΠΕΚ	Οργανισμός Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών
ΣΑ	Συμβούλιο Ασφαλείας
AIPAC	American Israeli Public Affairs Committee
COP	Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations
IAEA	International Atomic Energy Agency
NYT	The New York Times
UNSCR	United Nations Security Council Resolution

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες	- 4 -
Συντομογραφίες.....	- 5 -
1. Εισαγωγή.....	
<i>Η ιδιαίτερη επιρροή του Ισραηλινού Λόμπι στην Εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ.....</i>	<i>- 7 -</i>
<i>Ποιοι είναι οι κύριοι δρώντες του Ισραηλινού Λόμπι;.....</i>	<i>- 10 -</i>
<i>Η ισχύς του Ισραηλινού Λόμπι – Από πού την αντλεί και πως αποδεικνύεται;</i>	<i>- 12 -</i>
2. Η πώληση μαχητικών αεροσκαφών στη Σαουδική Αραβία το 1978	
<i>Ιστορικό</i>	<i>- 17 -</i>
<i>Η κυβέρνηση Carter: Η σχέση της με το Λόμπι - οι επιδιώξεις της μέσα από τη συμφωνία - τα επιχειρήματα και οι ενέργειές της</i>	<i>- 21 -</i>
<i>Το Ισραηλινό Λόμπι: Οι ενέργειες – τα επιχειρήματα και οι παράμετροι που οδήγησαν στην ήττα του.....</i>	<i>- 25 -</i>
3. Η συμφωνία με το Ιράν για τον περιορισμό του πυρηνικού του προγράμματος το 2015.....	
<i>Ιστορικό</i>	<i>- 31 -</i>
<i>Η κυβέρνηση Obama: Η σχέση της με το Λόμπι - οι επιδιώξεις της μέσα από τη συμφωνία - τα επιχειρήματα και οι ενέργειές της</i>	<i>- 34 -</i>
<i>Οι ενέργειες του Λόμπι και οι παράμετροι που οδήγησαν στην ήττα του</i>	<i>- 38 -</i>
4. Συμπεράσματα	- 42 -
Βιβλιογραφία	- 46 -

1. Εισαγωγή

Η ιδιαίτερη επιρροή του Ισραηλινού Λόμπι στην Εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ

Τα εθνικά λόμπι και η επιρροή τους στην εξωτερική πολιτική της χώρας φιλοξενίας τους, έχουν απασχολήσει πολλούς ερευνητές και συγγραφείς, καταλαμβάνοντας ένα σημαντικό μέρος της βιβλιογραφίας. Το μεγάλο ενδιαφέρον προκύπτει από το μέγεθος της επιρροής τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής. Σύμφωνα με ορισμένους συγγραφείς είναι ικανή, υπό προϋποθέσεις, να υπερβεί τα εθνικά συμφέροντα, εξυπηρετώντας αυτά των λόμπι και κατ' επέκταση των μητροπόλεών τους, όπου αυτά ταυτίζονται¹. Η επιρροή που θα ασκήσουν τα εθνικά λόμπι εξαρτάται από το βαθμό που θα τους το επιτρέψει το πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης της χώρας. Για παράδειγμα, οι δημοκρατικές χώρες είναι εκ φύσεως πιο ευάλωτες στις ομάδες πίεσης, καθώς η συμμετοχή των πολιτών τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι θεμελιώδης αρχή του ίδιου του πολιτεύματος². Επιπρόσθετα, χώρες οι οποίες έχουν πολυπολιτισμική κοινωνική δομή, με τις διάφορες εθνικές μειονότητες να αποτελούν βασικά συστατικά του κράτους, δείχνουν προφανώς μεγαλύτερη ανοχή στην δραστηριότητα εθνικών λόμπι. Οι ΗΠΑ αποτελούν ένα από τα χαρακτηριστικά παραδείγματα χώρας που εμφανίζει τα δύο παραπάνω χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με τον Connor Walker, πέραν των δύο που ήδη αναφέρθηκαν, οι ΗΠΑ έχουν ορισμένα επιπλέον χαρακτηριστικά που τις κάνει σαν χώρα πιο ευάλωτες στην επιρροή των εθνικών λόμπι και σχετίζονται με το πολιτικό τους σύστημα. Αρχικά, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ έχει μεγάλη πολιτική ισχύ καθώς έχει τη δύναμη να διορίζει και να παύει τα στελέχη των επιτελείων του, ανάλογα με το βαθμό που ενστερνίζονται τις πολιτικές του επιδιώξεις, αλλά απολαμβάνει και την επιρροή που ασκεί το αξίωμά του καθαρά από μόνο του. Βέβαια, παρά τη μεγάλη εξουσία και επιρροή του, παραμένει δέσμιος του Κογκρέσου στην τελική έγκριση των επιλογών του σε θέματα Εξωτερικής πολιτικής. Το Κογκρέσο αντίστοιχα έχει εξεταστικές

¹ Shain, Y., & Barth, A. (2003), «*Diasporas and International Relations Theory*», International Organization, Τόμος 57, Τεύχος 3, σελ 454 doi:10.1017/S0020818303573015

² Walker C. (1993), «*Diasporas and the Formation of Foreign Policy: The US in comparative perspective*», Constan D.& Platias A., *Diasporas in World Politics – The Greeks in comparative perspective*, The Macmillan Press, Λονδίνο

επιτροπές για τα Εξωτερικά Θέματα και Εξοπλιστικές Υπηρεσίες, οι οποίες αναλύουν την πρόταση του Προέδρου από τη δική τους σκοπιά. Μάλιστα υπάρχουν και διεργασίες του Κογκρέσου οι οποίες είναι ανοικτές στο κοινό και προσφέρουν τη δυνατότητα άμεσης επιρροής, δηλαδή χωρίς να απαιτείται η προσέγγιση μελών του Κογκρέσου, όπως οι ακροαματικές διαδικασίες. Συνεπώς, εφόσον η Εξωτερική πολιτική διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό συλλογικά, είναι ευκολότερο στις ομάδες πίεσης να ασκήσουν επιρροή προσεγγίζοντας τα κατάλληλα κάθε φορά άτομα.

Ένας επιπλέον παράγοντας που ενισχύει την δύναμη των εθνικών λόμπι στις ΗΠΑ και απορρέει από τα παραπάνω χαρακτηριστικά είναι η ιδιομορφία του εκλογικού συστήματος των ΗΠΑ, σε συνδυασμό με τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής. Κατά τις Προεδρικές εκλογές, όταν σε μία πολιτεία ο υποψήφιος κερδίζει, προσμετράται υπέρ του το σύνολο των ψήφων της πολιτείας, το οποίο βγαίνει με πληθυσμιακή αναλογία. Οπότε με αυτό τον τρόπο, ορισμένες πολιτείες έχουν μεγαλύτερο ειδικό βάρος στην εκλογική διαδικασία, γεγονός που μπορούν να εκμεταλλευτούν εθνικές ομάδες πίεσης που εμφανίζουν υπερπληθυσμό αλλά και έντονη πολιτική συμμετοχή στις συγκεκριμένες πολιτείες³. Κατά συνέπεια, το φαινόμενο της επιρροής των εθνικών λόμπι έχει εξετασθεί εκτενώς στις ΗΠΑ, λόγω του υψηλού βαθμού επιρροής τους, της ύπαρξης πολλών και ισχυρών λόμπι αλλά και της ηγεμονικής της θέσης στο παγκόσμιο σύστημα⁴.

Ένα από τα ισχυρότερα Λόμπι στις ΗΠΑ, θεωρείται το φιλοϊσραηλινό Λόμπι. Η επιρροή του θεωρείται τόσο ισχυρή, ώστε κατά κάποιους αναλυτές, επιτυγχάνει να πείθει τους Αμερικανούς ιθύνοντες πως υπάρχει ταύτιση Ισραηλινών και Αμερικανικών συμφερόντων, οδηγώντας τους να λάβουν αποφάσεις που ουσιαστικά επιβαρύνουν τα συμφέροντα των ΗΠΑ⁵. Μάλιστα σε έρευνα που έγινε από το Institute for Research: Middle Eastern Policy, περίπου τα τέσσερα πέμπτα των ερωτηθέντων ακαδημαϊκών των ΗΠΑ, υποστηρίζουν πως το Ισραηλινό Λόμπι έχει από αρνητική έως εξαιρετικά αρνητική επιρροή στα συμφέροντα της Αμερικής⁶.

³ Walker C. (1993), «*Diasporas and the Formation of Foreign Policy: The US in comparative perspective*», Constan D.& Platias A., *Diasporas in World Politics – The Greeks in comparative perspective*, The Macmillan Press, Λονδίνο

⁴ Shain, Y., & Barth, A. (2003), «*Diasporas and International Relations Theory*», International Organization, Τόμος 57, Τεύχος 3, σελ 454 doi:10.1017/S0020818303573015

⁵ Mearsheimer J. & Walt S. (2007), «*The Israel and US Foreign Policy*», Farrar Straus and Giroux, Νέα Υόρκη, σελ 8

⁶ Newhouse, J. (2009), «*Diplomacy, inc. The influence of lobbies on US foreign policy*»,

Σύμφωνα με τους Mearsheimer και Walt, το μέγεθος της επιρροής του Ισραηλινού Λόμπι γίνεται αντιληπτό μέσα από την ιδιαίτερη και διαρκή υποστήριξη του Ισραήλ από τις ΗΠΑ. Συγκεκριμένα, το Ισραήλ λαμβάνει από τις ΗΠΑ την μεγαλύτερη οικονομική βοήθεια παγκοσμίως, με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, παρά το υψηλό κατά κεφαλή εισόδημα και την σημαντική βιομηχανική του ανάπτυξη. Μάλιστα, η βοήθεια αυτή υπολογίζεται περίπου στο ένα έκτο της συνολικής βοήθειας που δίνουν οι ΗΠΑ σε άλλα κράτη και ισοδυναμεί με το 2% του ΑΕΠ του Ισραήλ⁷. Πέραν του ύψους της οικονομικής βοήθειας, το Ισραήλ απολαμβάνει και ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης αλλά και ελέγχου της αξιοποίησής της⁸. Επιπρόσθετα, υπήρξαν στο παρελθόν αποφάσεις στην εξωτερική τους πολιτική των ΗΠΑ, οι οποίες είχαν σκοπό την άμεση βοήθεια του Ισραήλ και συνδέθηκαν με υψηλό οικονομικό και πολιτικό κόστος για τις ΗΠΑ. Χαρακτηριστικά, αναφέρουν την απόφαση να δοθεί επιπλέον στρατιωτική βοήθεια ύψους 2,2 δις δολαρίων στη διάρκεια του πολέμου του Οκτωβρίου (1973), γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα την αντίδραση των Αραβικών κρατών και το εμπάργκο πετρελαίου που αποφασίστηκε στα πλαίσια στου ΟΠΕΚ (OPEC)⁹.

Ο Samuel Lewis εξηγεί σε άρθρο του πως το Ισραήλ τυγχάνει επίσης ειδικής μεταχείρισης σε σχέση με άλλα κράτη όσον αφορά τη στρατιωτική υποβοήθηση, καθώς έχει πρόσβαση σε πληροφοριακό προϊόν που δεν έχουν τα κράτη μέλη του NATO. Επιπρόσθετα, είναι η μόνη χώρα στην οποία οι ΗΠΑ χρηματοδοτούν την έρευνα και ανάπτυξη οπλικών συστημάτων¹⁰. Μέρος της ειδικής μεταχείρισης του, ως προς την στρατιωτική του ισχύ, είναι επιπλέον η σιωπηρή αποδοχή των ΗΠΑ για την απόκτηση πυρηνικών όπλων από το Ισραήλ¹¹.

Σε διπλωματικό επίπεδο, οι Mearsheimer και Walt, υποστηρίζουν πως το Ισραήλ δέχεται συστηματικά διπλωματική υποστήριξη από τις ΗΠΑ σε ένα ευρύ πολιτικό φάσμα. Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούν αφορούν την άσκηση βέτο από

Foreign Affairs , Τόμος 88, Τεύχος 3, σελ 80

⁷ Mearsheimer J. & Walt S. (2007), *"The Israel and US Foreign Policy"*, Farrar Straus and Giroux, Νέα Υόρκη, σελ 26

⁸ Ibid, σελ 27 - 28

⁹ Ibid, σελ 54

¹⁰ Lewis S. (2009), *"The United States and Israel: Evolution of an Unwritten Alliance"*, Middle East Journal, Middle East Institute, Τόμος 53, Τεύχος 3, σελ. 364-378

¹¹ Mearsheimer J. & Walt S. (2007), *"The Israel and US Foreign Policy"*, Farrar Straus and Giroux, Νέα Υόρκη, σελ 35

τις ΗΠΑ στο Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ¹², κάθε φορά που τα προς ψήφιση θέματα φέρνουν το Ισραήλ σε δυσχερή θέση, όπως και την παρεμπόδιση των αραβικών κρατών να περιορίσουν το πυρηνικό οπλοστάσιο του Ισραήλ¹³. Επιπρόσθετα σε διακρατικές διενέξεις, οι ΗΠΑ λαμβάνουν μέρος ως διαμεσολαβητές¹⁴, προσπαθώντας όμως να διαφυλάξουν τα συμφέροντα του Ισραήλ. Βέβαια, δε θα πρέπει να λαμβάνεται ως δεδομένο πως τα συμφέροντα της Ισραηλινής κυβέρνησης ταυτίζονται σε κάθε περίπτωση με αυτές του Ισραηλινού Λόμπι¹⁵. Έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις όπου το Λόμπι διαφοροποίησε τη θέση τους από την Ισραηλινή κυβέρνηση όπως το 1956, στην εκστρατεία του Ισραήλ κατά της Αιγύπτου με αφορμή τη διώρυγα του Σουέζ. Σε αυτή την περίπτωση, ο Πρόεδρος του World Jewish Congress, Naoum Goldman, προειδοποίησε τον πρωθυπουργό του Ισραήλ Ben Gurion, να μην αναμένει ρήξη του Λόμπι με την κυβέρνηση Eisenhower που ζητούσε την απόσυρση των Ισραηλινών στρατευμάτων¹⁶.

Αξιοσημείωτο είναι πως η επιρροή του Ισραηλινού Λόμπι αυξήθηκε κατακόρυφα μετά τον Αραβοϊσραηλινό Πόλεμο του 1967, γεγονός που οφείλεται στην αύξηση της ισχύς του στρατιωτικά και οικονομικά, τονώνοντας την εθνική υπερηφάνεια της διασποράς και ενισχύοντας τους δεσμούς με αυτή, φέρνοντας πιο κοντά την ατζέντα του Λόμπι με τις επιδιώξεις της Ισραηλινής κυβέρνησης¹⁷.

Ποιοι είναι οι κύριοι δρώντες του Ισραηλινού Λόμπι;

Ο προσδιορισμός της σύνθεσης του Ισραηλινού Λόμπι είναι περίπλοκη και διαφέρει από συγγραφέα σε συγγραφέα. Κατά τον Ilan Pappé το φιλοϊσραηλινό Λόμπι αποτελείται από τέσσερις ευρείες υποομάδες: το πετρελαϊκό, την αμυντική βιομηχανία, την Αμερικανοϊσραηλινή Επιτροπή Δημοσίων Υποθέσεων (AIPAC) και

¹² Mearsheimer J. & Walt S. (2007), *“The Israel and US Foreign Policy”*, Farrar Straus and Giroux, Νέα Υόρκη, σελ 40

¹³ Ibid, σελ 41

¹⁴ Ibid, σελ 44- 47

¹⁵ Waxman, Dov. (2010), *«The Israel Lobbies: A Survey of the Pro-Israel Community in the United States»*, Israel Studies Forum, Τεύχος 25, σελ 8, doi:10.3167/isf.2010.250104

¹⁶ Shain, Y., & Barth, A. (2003), *«Diasporas and International Relations Theory»*, International Organization, Τόμος 57, Τεύχος 3, σελ 463 doi:10.1017/S0020818303573015

¹⁷ Shain Y., & Barth A. (2003), *«Diasporas and International Relations Theory»*, International Organization, Τόμος 57, Τεύχος 3, σελ 474 doi:10.1017/S0020818303573015

τους «Χριστιανούς Σιωνιστές¹⁸». Στο βιβλίο τους «*Το Ισραηλινό Λόμπι και η Πολιτική των ΗΠΑ*», οι J. Mearhseimer και S. Walt, αναφέρουν πως η χρήση της λέξης Λόμπι, αν και αναφέρεται σε ένα χαλαρό συνασπισμό ατόμων και οργανώσεων, δεν σημαίνει πως είναι ενοποιημένο κίνημα με διακριτή ιεραρχία και κεντρική ηγεσία. Δεν σημαίνει πως όλοι οι Αμερικανοϊσραηλινοί ανήκουν στο Λόμπι και αρκετοί μάλιστα διαφοροποιούνται από τις Ισραηλινές πολιτικές¹⁹. Βέβαια, ο ευρύς προσδιορισμός του Ισραηλινού Λόμπι από τους δύο συγγραφείς, θεωρήθηκε από τον Waxman ως το κύριο ατόπημα τους, που αποδυνάμωσε την επιχειρηματολογία τους²⁰. Ο ίδιος θεωρεί πως το Ισραηλινό Λόμπι αποτελείται από διάφορους οργανισμούς που ομαδοποιούνται σε τρία πολιτικά ρεύματα, το αριστερό, το κεντρώο και το δεξιό. Το κεντρώο, μέρος του οποίου είναι και η AIPAC, και αποτελεί το κύριο ρεύμα επιρροής είναι αυτό που επιδιώκει ομοφωνία μεταξύ των δρώντων ώστε να μεγιστοποιήσει την ισχύ του. Οι κύριες ανησυχίες του αφορούν την ασφάλεια του Ισραήλ και λιγότερο τη διαδικασία ειρήνευσης. Η ειδοποιός διαφορά του από τα άλλα δύο ρεύματα είναι η υποστήριξη των αποφάσεων της Ισραηλινής κυβέρνησης στην οποία δεν αντιτίθεται. Ουσιαστικά η βασική επιδίωξη του κεντρώου ρεύματος είναι η εξασφάλιση της υποστήριξης από την κυβέρνηση των ΗΠΑ των θέσεων του Ισραήλ, αλλά και η αντιμετώπιση οποιασδήποτε κριτικής εναντίον του, ακόμα και από την κοινή γνώμη²¹.

Η σημασία και η επιρροή του κεντρώου ρεύματος και ειδικότερα η πρωτοκαθεδρία της AIPAC γίνεται εύκολα αντιληπτή μέσα από τους αριθμούς των μελών της και των οικονομικών της μεγεθών. Συγκεκριμένα, σήμερα αριθμεί περισσότερα από 100.000 μέλη, διατηρεί 16 γραφεία στις ΗΠΑ και το προσωπικό της ξεπερνάει τους 400 εργαζόμενους²², με τον προϋπολογισμό για την άσκηση επιρροής στην κυβέρνηση των ΗΠΑ να αυξάνεται σε ετήσια βάση. Χαρακτηριστικά το 2018 άγγιξε τα 3.5 εκατομμύρια έχοντας τεράστια διαφορά από αντίστοιχους άλλους

¹⁸ Guerlain P. (2011), «*The Israel lobby, American democracy and foreign perceptions of the USA*», J. Public Affairs, Τεύχος 11, σελ 375. doi:[10.1002/pa.387](https://doi.org/10.1002/pa.387)

¹⁹ Mearshseimer J. & Walt S. (2007), «*The Israel and US Foreign Policy*», Farrar Straus and Giroux, Νέα Υόρκη, σελ 112-113.

²⁰ Waxman D. (2010), «*The Israel Lobbies: A Survey of the Pro-Israel Community in the United States*», Israel Studies Forum, Τεύχος 25, σελ 8, doi:10.3167/isf.2010.250104

²¹ Waxman D. (2010), «*The Israel Lobbies: A Survey of the Pro-Israel Community in the United States*», Israel Studies Forum, Τεύχος 25, σελ 11, doi:10.3167/isf.2010.250104.

²² <https://www.aipac.org/about-aipac2/careers-at-aipac>

οργανισμού²³. Στο αριστερό πολιτικό ρεύμα του Ισραηλινού Λόμπι, ανήκει η νεοσύστατη σχετικά φιλοϊσραηλινή οργάνωση J Street, η οποία από τις εκλογές του 2008 και έπειτα θεωρείται πως έχει αυξημένη επιρροή, καθώς αρκετοί πολιτικοί που υποστηρίχτηκαν από αυτή έγιναν μέλη του Κογκρέσου. Υποστηρίζει την ειρηνική επίλυση του Αραβοϊσραηλινού ζητήματος και την εύρεση λύσης στην Παλαιστίνη, που θα στηρίζεται στην ειρηνική συνύπαρξη και αμοιβαία αναγνώριση δύο ξεχωριστών κρατών²⁴. Η θέση της αυτή έρχεται σε αντίθεση με τις θέσεις της AIPAC. Αν και πολλοί θεώρησαν πως αυτό θα έφερνε τις δύο οργανώσεις σε ανοικτή ρήξη, κάτι τέτοιο δε συνέβη παρά ελάχιστες φορές, καθώς τα οικονομικά μεγέθη και κατά αντιστοιχία η ισχύ της AIPAC είναι κατά πολύ υψηλότερη²⁵.

Η ισχύς του Ισραηλινού Λόμπι – Από πού την αντλεί και πως αποδεικνύεται;

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, ο κύριος παράγοντας που παίζει ρόλο στην ισχύ ενός Λόμπι είναι η δυνατότητά του να συνασπίζει και να οργανώνει τα μέλη της κοινότητάς του, γεγονός που σχετίζεται άμεσα με την πολιτική ελευθερία της χώρας φιλοξενίας, αλλά και την αποδοχή επιρροής από το ίδιο πολιτικό σύστημα, δηλαδή κατά πόσο η οργάνωση του συστήματος αφήνει περιθώρια επιρροής σε εξωγενείς παράγοντες όπως τα Λόμπι²⁶. Κατά τον Guerlain, οι αδυναμίες του Αμερικανικού εκλογικού συστήματος των ΗΠΑ, όπως η χαμηλή συμμετοχή ψηφοφόρων, ο αποκλεισμός των Αφροαμερικανών, η άνιση χρηματοδότηση και η ενίσχυση της πολιτικής δύναμης μικρότερων συγκριτικά πολιτειών, όπου όμως η πλειοψηφία είναι λευκοί αστοί, επαυξάνουν τη δυνατότητα επιρροής των Λόμπι στο εκλογικό αποτέλεσμα²⁷.

Συγκεκριμένα στις ΗΠΑ, όπως υποστηρίζει σε έρευνα του ο Newhouse, οι παράγοντες που καθορίζουν το μέγεθος της επιρροής των εθνικών Λόμπι στην εξωτερική πολιτική τους είναι περισσότεροι. Ο πρώτος αφορά τη δυνατότητα των

²³ <https://www.opensecrets.org/lobby/clientsum.php?id=D000046963&year=2018>

²⁴ Newhouse J. (2009), «Diplomacy, inc. the influence of lobbies on US foreign policy», Foreign Affairs, Τόμος 88, Τεύχος 3, σελ 81

²⁵ Waxman D. (2010), «The Israel Lobbies: A Survey of the Pro-Israel Community in the United States», Israel Studies Forum, Τεύχος 25, σελ 16, doi:10.3167/isf.2010.250104

²⁶ Shain, Y., & Barth, A. (2003), «Diasporas and International Relations Theory», International Organization, Τόμος 57, Τεύχος 3, σελ 462 doi:10.1017/S0020818303573015

²⁷ Guerlain, P. (2011), «The Israel lobby, American democracy and foreign perceptions of the USA», J. Public Affairs, Τεύχος 11, σελ 372-381. doi:[10.1002/pa.387](https://doi.org/10.1002/pa.387)

Λόμπι να προσαρμόζουν τις προτάσεις τους, ώστε να εναρμονίζονται με τις εκάστοτε στρατηγικές της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Ο δεύτερος είναι τα περιθώρια αποδοχής της επιρροής από τα εθνικά λόμπι, όπως τα θέτει το κάθε κυβερνητικό όργανο, με το Κογκρέσο ουσιαστικά κατά πολλούς συγγραφείς να είναι το πιο ευάλωτο. Τέλος, σημαντικό ρόλο παίζει και το εύρος της αποδοχής των πολιτικών που προωθεί ένα εθνικό λόμπι από την κοινή γνώμη²⁸.

Στην έρευνά του ο Newhouse αναφέρει επίσης ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των εθνικών λόμπι όπου αυξάνουν την επιρροή τους²⁹. Το πρώτο είναι η ισχυρή κεντρική οργάνωση, με κατάλληλους επαγγελματίες, όπου θα συνεισφέρουν στην εκλογική εκστρατεία υποψηφίων που αργότερα θα αποτελέσουν συμμάχους τους. Οι ομάδες ειδικών συμφερόντων (Λόμπι) στις ΗΠΑ, λόγω της δομής του πολιτικού συστήματος, έχουν τη δυνατότητα άσκησης πίεσης σε εκλεγμένους αντιπροσώπους μέσα από χρηματοδοτήσεις σε προεκλογικές εκστρατείες αλλά και επηρεάζοντας την κοινή γνώμη³⁰. Η AIPAC αποτελεί ουσιαστικά ένα πρότυπο οργανωμένο λόμπι με δυνατότητα επιρροής τόσο στο Λευκό Οίκο, το Κογκρέσο, διάφορους άλλους κυβερνητικούς οργανισμούς αλλά και τα δύο κυρίαρχα πολιτικά κόμματα των ΗΠΑ. Λειτουργεί παράγοντας αναλύσεις, κρατώντας αρχείο και μελετώντας τις προσωπικές θέσεις και προτιμήσεις κάθε μέλους του Κογκρέσου, το προσωπικό τους αλλά και ανερχόμενες πολιτικές προσωπικότητες³¹.

Σύμφωνα με τον Waxman, όσον αφορά την αξιολόγηση της ισχύος του Ισραηλινού Λόμπι, υπάρχουν δύο διαφορετικά στρατόπεδα. Το ένα που το θεωρεί πανίσχυρο και υποστηρίζει πως η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ διαμορφώνεται σε σημαντικό βαθμό από το Λόμπι και το δεύτερο που υποβαθμίζει την ισχύ του και υποστηρίζει πως η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ διαμορφώνεται κυρίως από τα Εθνικά συμφέροντα, την κοινή γνώμη αλλά και τις κοινές αξίες, τα κοινά πολιτισμικά και πολιτικά χαρακτηριστικά μεταξύ Ισραήλ και ΗΠΑ³². Οι Mearsheimer και Walt

²⁸ Newhouse, J. (2009), «*Diplomacy, inc. the influence of lobbies on US foreign policy*», Foreign Affairs, Τόμος 88, Τεύχος 3, σελ 74

²⁹ Rubenzer T. (2008), «*Ethnic Minority Interest Group Attributes and U.S. Foreign Policy Influence: A Qualitative Comparative Analysis*», Foreign Policy Analysis, Τόμος 4, Τεύχος 2, σελ 172, <https://doi.org/10.1111/j.1743-8594.2007.00063.x>

³⁰ Mearsheimer J. & Walt S. (2007), «*The Israel and US Foreign Policy*», Farrar Straus and Giroux, Νέα Υόρκη, σελ 140

³¹ Newhouse, J. (2009), «*Diplomacy, inc. the influence of lobbies on US foreign policy*», Foreign Affairs, Τόμος 88, Τεύχος 3, σελ 76

³² Waxman, Dov. (2010), «*The Israel Lobbies: A Survey of the Pro-Israel Community in the United States*», Israel Studies Forum, Τεύχος 25, σελ 6, doi:10.3167/isf.2010.250104..

υποστηρίζουν πως η επιρροή της AIPAC στο Κογκρέσο είναι τεράστια. Στηρίζεται κυρίως στις χρηματοδοτήσεις των υποψηφίων κατά τις εκλογές και αποσκοπεί όχι μόνο στο να ισχυροποιήσει τους υποστηρικτές του Ισραήλ, αλλά και να φιμώσει οποιαδήποτε άλλη φωνή προσπαθήσει να φέρει αντίθετη γνώμη³³. Αν και η ίδια σαν οργάνωση δεν προσφέρει χρηματικά ποσά για να υποστηρίξει τις προεκλογικές εκστρατείες των υποψηφίων στις ΗΠΑ, το πράττουν πολλοί από τους υποστηρικτές και χρηματοδότες της, οι οποίοι μάλιστα δαπανούν υπέρογκα ποσά³⁴. Μάλιστα σύμφωνα με καυχήματα μελών της AIPAC, ορισμένες φορές είτε προετοιμάζουν τις πολιτικές ομιλίες είτε επηρεάζουν τη νομοθετική διαδικασία³⁵. Την ίδια γνώμη αντιπαραθέτει και ο John Newhouse, υποστηρίζοντας χαρακτηριστικά πως το να αψηφήσει την AIPAC ένα μέλος του Κογκρέσου σημαίνει πως ρισκάρει την επανεκλογή του³⁶.

Ο Rubenzner σε άρθρο του τον Απρίλιο του 2008, αναφέρει πως το παραπάνω χαρακτηριστικό είναι το ένα από τα δύο που καθορίζουν το μέγεθος της επιρροής που ασκεί το Λόμπι. Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι να είναι πολιτικά ενεργοί σε σημαντικό βαθμό βάσει της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ. Δηλαδή να ψηφίζουν με γνώμονα αυτή και να εκδηλώνουν έμπρακτα την δυσαρέσκειά τους όποτε οι αποφάσεις της κυβέρνησης εναντιώνονται στις πολιτικές τους³⁷. Επιπλέον χαρακτηριστικό είναι να έχουν αριθμητική δύναμη ικανή να επηρεάσει το εκλογικό αποτέλεσμα. Το 2007, ο Charles Lipson ανέλυσε σε άρθρο του την ιδιαίτερη επιρροή που ασκούν οι Ισραηλινοί ψηφοφόροι, οι οποίοι έχουν υψηλά ποσοστά συμμετοχής στις προεδρικές εκλογές. Προσέθεσε επίσης τη σημασία της συγκέντρωσής τους σε πολιτείες κλειδιά όπου έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν το εκλογικό αποτέλεσμα.

³³ Mearsheimer J. & Walt S. (2007), *“The Israel and US Foreign Policy”*, Farrar Straus and Giroux, Νέα Υόρκη, σελ 157-159

³⁴ Solomon M. (1993), *«The Agenda and Political Techniques of the American Israel Public Affairs Committee (AIPAC)»*, The Industrial College of the Armed Forces, National Defense University, Ουάσιγκτον

³⁵ Ibid, σελ 160-161

³⁶ Newhouse, J. (2009), *«Diplomacy, inc. the influence of lobbies on US foreign policy»*, Foreign Affairs, Τόμος 88, Τεύχος 3, σελ 73-92

³⁷ Rubenzner T. (2008), *«Ethnic Minority Interest Group Attributes and U.S. Foreign Policy Influence: A Qualitative Comparative Analysis»*, Foreign Policy Analysis, Τόμος 4, Τεύχος 2, σελ 183, <https://doi.org/10.1111/j.1743-8594.2007.00063.x>

Συνεπώς, η τήρηση φιλοϊσραηλινής στάσης σε θέματα εξωτερικής πολιτικής για πολλούς υποψήφιους αποτελεί μονόδρομο, εάν επιθυμούν να εκλεγούν³⁸.

Επιπρόσθετα η ισχύς των Λόμπι αυξάνεται εάν έχουν συμπαγή πολιτική και όχι διαφοροποιημένη στο εσωτερικό τους. Ο Guerlain επισημαίνει σε άρθρο του το 2011, ότι το Ισραηλινό Λόμπι τα τελευταία χρόνια προσπαθεί να πείσει τις φιλοϊσραηλινές οργανώσεις να υποστηρίζουν τις αποφάσεις της Ισραηλινής κυβέρνησης, άσχετα με το αν συμφωνούν με αυτές, καθώς και να τους ενώσει υπό το αφήγημα του κοινού αγώνα ενάντια στην αποφυγή της επανάληψης ενός νέου Ολοκαυτώματος³⁹. Επίσης αναφέρει πως κάθε φορά που πολιτικοί του Κογκρέσου υποστηρίζουν κάποια απόφαση η οποία θεωρείται επίσημη για τα συμφέροντα του Ισραήλ, λαμβάνουν χιλιάδες γράμματα διαμαρτυρίας από υποστηρικτές του Λόμπι⁴⁰.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των λόμπι που είναι ικανά να ασκήσουν επιρροή, είναι να μπορούν να επηρεάσουν τα ΜΜΕ, τα συνδικάτα ή άλλες ομάδες πίεσης. Κατά την άποψη των Mearsheimer & Walt, η άποψη του φιλοϊσραηλινού Λόμπι κυριαρχεί στις εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας⁴¹. Διευθυντές σύνταξης ή ακόμα και ιδιοκτήτες εφημερίδων υψηλού κύρους, όπως οι Times, σε δηλώσεις τους παραδέχθηκαν τη μεροληπτική στάση που τηρήθηκε σε άρθρα τους⁴². Επίσης, οι Mearsheimer & Walt περιγράφουν την αντίδραση του Λόμπι σε περιπτώσεις που ρεπορτάζ έχουν δυσμενή σχολιασμό για τη δράση των Ισραηλινών, οπότε και απαντά είτε με μπούκοτάζ των ειδησεογραφικών εντύπων είτε με εκστρατείες αποστολής επιστολών είτε με συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας⁴³. Βέβαια, κατά τον Guerlain, ισχύει η άποψη που θέλει τα Εθνικά Λόμπι να αδυνατούν να διαμορφώσουν την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ από μόνα τους. Σύμφωνα με αυτή, θεωρεί πως η ισχύς τους αυξάνεται με την επιρροή τους σε επιμέρους ομάδες πίεσης όπως το Λόμπι του πετρελαίου, ο National Rifle Association, η αμυντική βιομηχανία και οι Ευαγγελιστές. Στην περίπτωση αυτή στην έννοια του Ισραηλινού Λόμπι συμπεριλαμβάνονται πολλές σημαντικές ομάδες πίεσης, κάνοντας το Λόμπι

³⁸ Lipson C. (1996), «*American support for Israel: History, sources, limits*», Israel Affairs, Τόμος 2, Τεύχος 3-4, σελ 128-146

³⁹ Guerlain, P. (2011), «*The Israel lobby, American democracy and foreign perceptions of the USA*», J. Public Affairs, Τεύχος 11, σελ 372-381. doi:[10.1002/pa.387](https://doi.org/10.1002/pa.387)

⁴⁰ Mearsheimer J. & Walt S. (2007), «*The Israel and US Foreign Policy*», Farrar Straus and Giroux, Νέα Υόρκη, σελ 169

⁴¹ Ibid, σελ 171

⁴² Ibid σελ 172

⁴³ Ibid σελ 172-173

πανίσχυρο. Συνεπώς όταν η «συμμαχία» των παραπάνω ομάδων παύει να ισχύει, δηλαδή όταν υπάρχει απόκλιση των συμφερόντων τους τότε η δύναμη του Λόμπι μειώνεται⁴⁴.

Συνεπώς, βάσει των ανωτέρω, το Ισραηλινό Λόμπι φαίνεται να παρουσιάζει αρκετά από τα στοιχεία εκείνα, τα οποία το καθιστούν ένα ιδιαίτερα ισχυρό Λόμπι. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν περιπτώσεις όπου το Λόμπι «ηττήθηκε». Ποιες οι συνθήκες που το οδήγησαν σε ήττα, ποιοι οι πολιτικοί χειρισμοί των αντίστοιχων Αμερικανικών κυβερνήσεων και ποια χαρακτηριστικά ήταν αυτά που έλλειψαν και το αποδυνάμωσαν τόσο ώστε να μην «νικήσει»; Παρακάτω εξετάζονται και συγκρίνονται δύο από τις σημαντικότερες ήττες που υπέστη το Λόμπι. Αρχικά η πώληση αεροπορικού εξοπλισμού στη Σαουδική Αραβία το 1978 και στη συνέχεια η συμφωνία των ΗΠΑ με το Ιράν για τον περιορισμό του πυρηνικού του προγράμματος.

⁴⁴ Guerlain, P. (2011), «*The Israel lobby, American democracy and foreign perceptions of the USA*», J. Public Affairs, Τεύχος 11, σελ 372-381. doi:[10.1002/pa.387](https://doi.org/10.1002/pa.387)

2. Η πώληση μαχητικών αεροσκαφών στη Σαουδική Αραβία το 1978

Ιστορικό

Ο Franklin Roosevelt είναι από τους πρώτους πολιτικούς που αντιλήφθηκαν την ανάγκη ανάπτυξης ισχυρού δεσμού μεταξύ ΗΠΑ και Σαουδικής Αραβίας, που βασίστηκε στο κοινό τους συμφέρον για σταθερότητα στο εσωτερικό της αραβικής χώρας και περιφερειακά, προάγοντας έτσι την αμυντική τους συνεργασία⁴⁵. Από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, η εδραίωση της Arabian American Oil Company (ARAMCO) ως κύρια επιχείρηση αξιοποίησης των πετρελαϊκών κοιτασμάτων της Σαουδικής Αραβίας σε συνδυασμό με την διαρκώς αυξανόμενη ανάγκη των Δυτικών χωρών για πετρέλαιο, ενδυνάμωσαν τον δεσμό των δύο χωρών. Μάλιστα από το 1944 οι ΗΠΑ έκαναν περιοδικά χρήση αεροπορικών βάσεων της Σαουδικής Αραβίας και της προσέφεραν στρατιωτική υποβοήθηση, παρά τις αντιδράσεις του τοπικού πληθυσμού⁴⁶.

Η διπλωματική σχέση των δύο χωρών συνεπώς καθορίστηκε από τρεις παράγοντες που αιτιολόγησαν το κοινό τους συμφέρον. Ο πρώτος ήταν το πετρέλαιο, η αξία του οποίου σταδιακά αναβαθμίστηκε μετά τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους και την διαρκή ανάπτυξη των Δυτικών Χωρών, εντείνοντας την εξάρτησή τους από αυτό. Ιδιαίτερα μετά την πετρελαϊκή κρίση που προκλήθηκε από το εμπάργκο των Αραβικών κρατών το 1973, οι ΗΠΑ έθεσαν ως στρατηγικό στόχο τη διατήρηση της τιμής του πετρελαίου σε σταθερά επίπεδα. Ο Dunkwart Rustow σε άρθρο του επεσήμανε την ιδιαίτερη σχέση που καλλιεργήθηκε μεταξύ των δύο χωρών με βάση την πετρελαϊκή παραγωγή. Η Σαουδική Αραβία αποτελούσε το 1970 τη μοναδική χώρα η οποία συνεργαζόταν αποκλειστικά με Αμερικανικές εταιρείες εξόρυξης και διανομής πετρελαίου. Μεγάλο μέρος της οικονομίας της στηριζόταν στη σχέση αυτή, ιδιαίτερα μετά την απόφαση ίσης κατανομής των κερδών μεταξύ της κυβέρνησης της Σαουδικής Αραβίας και των επιχειρήσεων εξόρυξης. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 ανέδειξε αμφότερα εξάρτηση των δύο χωρών από την ιδιαίτερη αυτή σχέση, αλλά και τη δυνατότητα άσκησης πίεσης από τη Σαουδική Αραβία τόσο προς τις ΗΠΑ όσο και

⁴⁵ Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

⁴⁶ Pollack J. (2002), «*Saudi Arabia And the United States, 1931-2002*», Middle East Review of International Affairs, Τόμος 6, Τεύχος 3

προς τις άλλες Αραβικές χώρες. Αυτό πρόκυπτε από τη δυνατότητα της Σαουδικής Αραβίας να καθορίσει σε μεγάλο βαθμό την παραγόμενη ποσότητα και αντίστοιχα την τιμή του πετρελαίου. Η δυνατότητά της αυτή λειτούργησε στην συγκεκριμένη περίοδο ως μοχλός πίεσης ως προς και τις δύο κατευθύνσεις⁴⁷.

Ο δεύτερος παράγοντας αφορούσε την γεωστρατηγική αξία της Σαουδικής Αραβίας, η οποία αναβαθμίστηκε μετά τις επεμβάσεις της Σοβιετικής Ένωσης στην Υεμένη αλλά και τις επαναστάσεις που υποκίνησε ο αραβικός ριζοσπαστισμός. Για τη διατήρηση της σταθερότητας στην περιοχή και κατ' επέκταση τη σταθερή ροή πετρελαίου, κρίθηκε ζωτική τόσο για τις ΗΠΑ όσο και τη Σαουδική Αραβία, η υποστήριξη και στρατιωτική ενίσχυση της Βασιλικής Οικογένειας των Saud. Ο Chomsky υποστηρίζει μάλιστα ότι η στήριξη προς το Ισραήλ δεν σχετίζεται με το Λόμπι, αλλά έχει την ίδια αφετηρία με την υποστήριξη προς τη Σαουδική Αραβία, δηλαδή την αντιμετώπιση του Αραβικού ριζοσπαστισμού και την σταθερότητα στην περιοχή⁴⁸. Οι ΗΠΑ επεδίωκαν να αποτρέψουν πάση θυσία την εισχώρηση της ΕΣΣΔ με οποιοσδήποτε τρόπο στη ΜΑ, ενώ η Βασιλική οικογένεια φοβόταν οποιαδήποτε εσωτερική αναταραχή, ιδιαίτερα από την επιρροή του αραβικού ριζοσπαστισμού που επέφερε σημαντικές πολιτικές αλλαγές σε συνορεύουσες αραβικές χώρες όπως το Ιράκ και η Αίγυπτος. Ο ίδιος ο βασιλιάς Faisal δήλωσε αρκετές φορές πως ο κομμουνισμός είναι θανάσιμος εχθρός των Αραβικών χωρών⁴⁹. Σε αυτή την κατεύθυνση κινήθηκε η στρατιωτική τους συνεργασία, είτε μέσω εξοπλισμών, είτε με ναύλωση αεροπορικών βάσεων και αμοιβαίες εκπαιδεύσεις είτε με απλή παρουσία των ΗΠΑ στην περιοχή, όπως συνέβη με την παρουσία μαχητικών αεροσκαφών των ΗΠΑ το 1963⁵⁰.

Το τρίτο ήταν η θρησκεία. Αν και μουσουλμάνοι, η οικογένεια Saud θεωρούσε πολύ πιο επικίνδυνη για την σταθερότητα στο εσωτερικό της χώρας, την προσέγγιση των άθεων Σοβιετικών παρά των Χριστιανών Αμερικανών^{51,52}. Το μόνο

⁴⁷ Rustow D. (1977), «*US – Saudi Relations and the Oil Crises of the 1980s*», Foreign Affairs, Council on Foreign Relations, Τόμος 53, τεύχος 3, σελ 494-516

⁴⁸ <http://informationclearinghouse.info/article12538.html>

⁴⁹ Akins J. (1973), «*The Oil Crisis: This time the Wolf is Here*», Foreign Affairs, Council on Foreign Relations, Τόμος 51, Τεύχος 3, σελ.462-490

⁵⁰ Pollack J. (2002), «*Saudi Arabia And The United States, 1931-2002*», Middle East Review of International Affairs, Τόμος 6, Τεύχος 3

⁵¹ Hoagland J. & Smith J. P (1978), «*Saudi Arabia and the united states: Security and interdependence*», Survival, Τόμος 20, Τεύχος 2, σελ 80-83, DOI: 10.1080/00396337808441735

ουσιαστικά «αγκάθι» στη σχέση μεταξύ ΗΠΑ και Σαουδικής Αραβίας ήταν η διαφοροποίηση των συμφερόντων τους ως προς το Ισραήλ⁵³.

Στηριζόμενη στην ιδιαίτερη σχέση κοινού συμφέροντος, στις αρχές του 1977, η Σαουδική Αραβία εκδήλωσε επίσημα το ενδιαφέρον της να αγοράσει εξήντα μαχητικά αεροσκάφη τύπου F-15 από τις ΗΠΑ⁵⁴. Λίγους μήνες αργότερα, με άρθρο της η εφημερίδα *The New York Times* διέρρευσε την πρόθεση της κυβέρνησης Carter να προχωρήσει στην πώληση των αεροσκαφών⁵⁵, αντίθετα από τις προεκλογικές της δεσμεύσεις για μείωση των εξαγωγών οπλισμού και την ενίσχυση των αναπτυξιακών προγραμμάτων⁵⁶.

Τον Φεβρουάριο του 1978 η κυβέρνηση Carter ανακοίνωσε και επίσημα την πρόθεσή της, μέσα από μία ενιαία συμφωνία που προέβλεπε πέρα από την προμήθεια των αεροσκαφών στη Σαουδική Αραβία, την προμήθεια 50 μαχητικών αεροσκαφών τύπου F-5 στην Αίγυπτο και τέλος, 15 τύπου F-15 και 75 τύπου F-16 στο Ισραήλ⁵⁷. Η ανακοίνωση αυτή έγινε σε μία κρίσιμη στιγμή για τη σχέση του Ισραήλ, των ΗΠΑ και των Αραβικών χωρών, καθώς από το Νοέμβριο του 1977 είχαν ήδη ξεκινήσει οι διαπραγματεύσεις για τη συνθήκη ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου, με διαμεσολαβητή τις ΗΠΑ, οι οποίες και κατέληξαν το Σεπτέμβριο του 1978 στη συμφωνία του Camp David⁵⁸. Βέβαια, για την υλοποίηση της συμφωνίας δεν επαρκούσε μόνο η εισήγηση του Προέδρου των ΗΠΑ, καθώς για κάθε πώληση όπλων αξίας 20 εκατομμυρίων δολαρίων και άνω σε τρίτες χώρες, ήταν απαιτούμενη πλέον και η συγκατάθεση του Κογκρέσου⁵⁹.

⁵² Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

⁵³ Hoagland J. & Smith J. P. (1978), «*Saudi Arabia and the united states: Security and interdependence*», *Survival*, Τόμος 20, Τεύχος 2, σελ 80-83, DOI: 10.1080/00396337808441735

⁵⁴ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», *Journal of Palestine studies*, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

⁵⁵ Price D. (1996), «*Presidential Power as a Domestic Constraint on Foreign Policy: Case Studies Examining Arms Sales to Saudi Arabia*», *Presidential Studies Quarterly*, *Intricacies of U.S. Foreign Policy*, Τόμος 26, Τεύχος 4, σελ 1099-1113

⁵⁶ Klare M. (1977), «*Carter's Arms Policy: Business As Usual*», *NACLA Report on the Americas*, Τόμος 11, Τεύχος 6, σελ 15-24, DOI: 10.1080/10714839.1977.11723928

⁵⁷ Uzer U. (2002), «*The impact of the Jewish Lobby on American Foreign Policy in the Middle East*», *Journal of International Affairs*, Τόμος 6, Τεύχος 4

⁵⁸ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», *History*, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

⁵⁹ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», *Journal of Palestine studies*, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

Από τη στιγμή της ανακοίνωσης το Κογκρέσο είχε τριάντα ημέρες προθεσμία για να την απορρίψει⁶⁰. Για την εξέταση της υπόθεσης ορίστηκε από τη Γερουσία μία Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων, η οποία κατά τις διεργασίες της ήταν φανερά διχασμένη. Τόσο οι αντιπρόσωποι των Ρεπουμπλικάνων όσο και των Δημοκρατικών ήταν μοιρασμένοι υπέρ και κατά της συμφωνίας. Λόγω της αβεβαιότητας του αποτελέσματος, και σε μία προσπάθεια να ενισχύσει την υποστήριξή της από τους υποψήφιους που ανησυχούσαν για την ασφάλεια του Ισραήλ, ο Πρόεδρος Jimmy Carter προσέφερε είκοσι επιπλέον F-15 στο Ισραήλ, με ορίζοντα παράδοσης το 1983 και 1984⁶¹. Συνεπώς, με την ολοκλήρωση της συμφωνίας θα είχε συνολικά στην κατοχή του εξήντα αεροσκάφη F-15, ισάριθμα με αυτά που θα παραλάμβανε η Σαουδική Αραβία, και επιπλέον τα F-16, όπως είχε αρχικά προβλεφθεί⁶². Σε καμία περίπτωση όμως δε θα υλοποιούταν ένα από τα σκέλη της συμφωνίας, αποκλείοντας κάποιο από τα κράτη από την προμήθεια των αεροσκαφών⁶³.

Η ψηφοφορία της Επιτροπής διεξήχθη στις 11 Μαΐου, με αποτέλεσμα οκτώ ψήφους υπέρ και οκτώ κατά, καλώντας έτσι το σύνολο της Γερουσίας να ψηφίσει για την αποδοχή ή απόρριψη της συμφωνίας⁶⁴. Στις 15 Μαΐου, η Γερουσία ψήφισε τελικά υπέρ της συμφωνίας με 54 ψήφους υπέρ έναντι 44 ψήφους κατά⁶⁵. Η στήριξη της συμφωνίας προήλθε κυρίως από το κόμμα των Ρεπουμπλικάνων με 26 ψήφους υπέρ έναντι 11 κατά, ενώ οι Δημοκρατικοί ψήφισαν 28 υπέρ έναντι 33 κατά⁶⁶. Σύμφωνα με την Arlene Lazarowitz, τόσο ο Carter όσο και οι συνεργάτες του, είχαν είτε τηλεφωνική είτε προσωπική επαφή με την πλειοψηφία των Γερουσιαστών, με σκοπό να τους πείσουν να μην ψηφίσουν εναντίον της συμφωνίας. Παράλληλα ο ρεαλιστής Zbigniew Brzezinski, σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας του Carter, τον διαβεβαίωνε

⁶⁰ Price D. (1996), «*Presidential Power as a Domestic Constraint on Foreign Policy: Case Studies Examining Arms Sales to Saudi Arabia*», *Presidential Studies Quarterly*, Intricacies of U.S. Foreign Policy, Τόμος 26, Τεύχος 4, σελ 1099-1113

⁶¹ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», *Journal of Palestine studies*, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

⁶² Weinraub B. (1978), «*Vance offering to sell Israel 20 more F-15's*», *The New York Times*, Νέα Υόρκη

⁶³ Price D. (1996), «*Presidential Power as a Domestic Constraint on Foreign Policy: Case Studies Examining Arms Sales to Saudi Arabia*», *Presidential Studies Quarterly*, Intricacies of U.S. Foreign Policy, Τόμος 26, Τεύχος 4, σελ 1099-1113

⁶⁴ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», *Journal of Palestine studies*, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

⁶⁵ Aziz Q. & Abdulla A. (1980), «*Zionist Influence on American Foreign Policy*», *Pakistan Horizon*, Pakistan Institution of International Affairs, Τόμος 33, Τεύχος 1-2, σελ 3-22

⁶⁶ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», *History*, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

πως η συμφωνία δεν επηρέαζε την ισορροπία δυνάμεων στη ΜΑ, λόγω της υπεροπλίας του Ισραήλ, αλλά και του άρτια καταρτισμένου προσωπικού του⁶⁷.

Η υπογραφή της συμφωνίας θεωρήθηκε από την κυβέρνηση Carter ως μεγάλη επιτυχία, που έδρασε ενισχυτικά στην προσπάθειά της να αναπτυχθεί η σταθερότητα στη ΜΑ, να ενισχυθούν οι δεσμοί της με τα Αραβικά κράτη και να αναχαιτιστεί οποιαδήποτε προσπάθεια εισχώρησης των Σοβιετικών⁶⁸. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τον Brzezinski, η συμφωνία ανέδειξε την πολιτική πυγμή του Carter, καθώς δεν ενέδωσε στις πιέσεις του Λόμπι, ενισχύοντας έτσι την πολιτική του δύναμη στο εσωτερικό⁶⁹. Σύμφωνα με τον Ben Efraim Shaiel, ο Πρόεδρος Carter ήταν πολύ αποτελεσματικός ως προς το χειρισμό του Κογκρέσου να υποστηρίξει τα Αμερικανικά συμφέροντα, χωρίς να αλλοιώνονται οι θέσεις του από εσωτερικές πιέσεις, με τις κριτικές που του ασκήθηκαν αργότερα να τον αδικούν⁷⁰. Βέβαια, ο Carter δεν μπόρεσε ουσιαστικά να αποκαταστήσει τις σχέσεις του με το Λόμπι κατά τη διάρκεια της θητείας του, κάτι που είχε προσωπικό πολιτικό κόστος στις Προεδρικές εκλογές που ακολούθησαν το 1981, οπότε και το Λόμπι υποστήριξε τον αντίπαλό του Roland Reagan, που τελικά αναδείχτηκε νικητής⁷¹.

Η κυβέρνηση Carter: Η σχέση της με το Λόμπι - οι επιδιώξεις της μέσα από τη συμφωνία - τα επιχειρήματα και οι ενέργειές της

Ο Carter προεκλογικά συνειδητοποίησε ότι για να μπορέσει να αυξήσει τις πιθανότητες εκλογής του έπρεπε να αποκτήσει στενούς δεσμούς με την Ισραηλινή κοινότητα, οπότε και προσέγγισε την κοινότητα της Ατλάντα, όπου είχε ήδη ασκήσει

⁶⁷ Lazarowitz A. (2010), «*Ethnic Influence and American Foreign Policy: American Jewish Leaders and President Jimmy Carter*», Shofar, Purdue University Press, Τόμος 29, Τεύχος 1, σελ 112-136

⁶⁸ Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

⁶⁹ Price D. (1996), «*Presidential Power as a Domestic Constraint on Foreign Policy: Case Studies Examining Arms Sales to Saudi Arabia*», Presidential Studies Quarterly, Intricacies of U.S. Foreign Policy, Τόμος. 26, Τεύχος 4, σελ 1099-1113

⁷⁰ Shaiel B.E. (2019), «*Therefore They Shouldn't Exist': The Carter Administration, the 'Israel Lobby' and the Sinai Settlements*», The International History Review, DOI:10.1080/07075332.2018.1552608

⁷¹ Bard M. (1988), «*Interest Groups, the President, and Foreign Policy: How Reagan Snatched Victory from the Jaws of Defeat On AWACS*», Center for the Study of the Presidency and Congress, Presidential Studies Quarterly, Τόμος 18, Τεύχος 3, σελ 583-600

τα καθήκοντα του κυβερνήτη⁷². Συμπεριλαμβάνοντας αρκετούς Αμερικανοϊσραηλινούς στην εκλογική του ομάδα, κατάφερε και έλαβε ισχυρή οικονομική υποστήριξη από το Ισραηλινό Λόμπι, παρά τις έντονες αμφιβολίες των μελών του για την πολιτική που θα ακολουθούσε στη ΜΑ⁷³. Οι αμφιβολίες αυτές επιβεβαιώθηκαν από την αρχή της Προεδρίας του οπότε και έκανε αναφορά στο Παλαιστινιακό πρόβλημα, αναγνωρίζοντας αρχικά την ύπαρξη διαμάχης και αργότερα καλώντας το Ισραήλ να αποχωρήσει από τα εδάφη που τηρούσε υπό κατάληψη από το 1967. Οι παραπάνω πολιτικές του επιλογές έφεραν ρήξη στις σχέσεις του με το Ισραήλ και δυσπιστία στις δηλώσεις του για την εξασφάλιση της ασφάλειάς του⁷⁴.

Ο Carter έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στην άσκηση Εξωτερικής Πολιτικής στην περιοχή της ΜΑ. Η πώληση των F-15 στη Σαουδική Αραβία και η επίτευξη συμφωνίας για τη διευθέτηση της Αραβοϊσραηλινής διαμάχης⁷⁵, αποτέλεσαν βασικές προτεραιότητες της πολιτικής του, μέχρι την Ιρανική Επανάσταση⁷⁶. Κατά τον Daniel Strieff, τα δύο αυτά θέματα ουσιαστικά για τον Carter ήταν αλληλεξαρτώμενα, καθώς η συμφωνία της πώλησης των αεροσκαφών, θα λειτουργούσε σαν εγγύηση και απόδειξη της αμεροληψίας του Carter κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για ειρήνευση μεταξύ Ισραήλ και ΗΠΑ⁷⁷.

Σκοπός της συμφωνίας των μαχητικών αεροσκαφών, κατά την κυβέρνηση Carter, ήταν να προαχθεί η ειρήνη και η σταθερότητα στην περιοχή, επιβραβεύοντας τη Σαουδική Αραβία για την σταθεροποιητική επιρροή της στις υπόλοιπες Αραβικές χώρες⁷⁸ και τη διατήρηση σταθερής της τιμής του πετρελαίου⁷⁹. Ουσιαστικά, υποστήριζαν ότι θα ήταν πιο εύκολο να επιτευχθεί ισορροπία, όταν και οι τρεις

⁷² Lazarowitz A. (2010), «*Ethnic Influence and American Foreign Policy: American Jewish Leaders and President Jimmy Carter*», Shofar, Purdue University Press, Τόμος 29, Τεύχος 1, σελ 112-136

⁷³ Schoenbaum D. (1993), «*The United States and the State of Israel*», OxfordUP, Νέα Υόρκη

⁷⁴ Pressman J. (2013), «*Explaining the Carter Administration's Israeli-Palestinian Solution*», Diplomatic History, Oxford University Press on behalf of the Society for Historians of American Foreign Relations, Τόμος 37, Τεύχος 4

⁷⁵ Shaiel B.E. (2019), «*'Therefore They Shouldn't Exist': The Carter Administration, the 'Israel Lobby' and the Sinai Settlements*», The International History Review, DOI:10.1080/07075332.2018.1552608

⁷⁶ Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

⁷⁷ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», History, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

⁷⁸ Lazarowitz A. (2010), «*Ethnic Influence and American Foreign Policy: American Jewish Leaders and President Jimmy Carter*», Shofar, Purdue University Press, Τόμος 29, Τεύχος 1, σελ 112-1360

⁷⁹ Hoagland J. & Smith J. P (1978), «*Saudi Arabia and the united states: Security and interdependence*», Survival, Τόμος 20, Τεύχος 2, σελ 80-83, DOI: 10.1080/00396337808441735

χώρες, Ισραήλ, Αίγυπτος και Σαουδική Αραβία είχαν τις ΗΠΑ ως κοινό προμηθευτή μαχητικών αεροσκαφών, και δεν απευθύνονταν σε κάποια άλλη χώρα όπως η Γαλλία⁸⁰. Βέβαια, κατά τον Strieff, οι πολιτικές επιλογές του Carter στη ΜΑ και η μεταστροφή της πολιτικής των ΗΠΑ, όπου έθεταν ως προτεραιότητα την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή, ήταν αποτέλεσμα της πετρελαϊκής κρίσης που προκλήθηκε από το πεντάμηνο εμπάργκο πετρελαίου το 1973⁸¹.

Η «αναγκαστική» αυτή πολιτική επιλογή προέκυψε περισσότερο από την αποτυχία των προκατόχων του, Richard Nixon και Gerald Ford, να εφαρμόσουν πολιτικές απεξάρτησης των ΗΠΑ από την εισαγωγή πετρελαίου παρά από την επίδραση της πετρελαϊκής κρίσης στο εσωτερικό των ΗΠΑ όπου οι επιπτώσεις ήταν λιγότερο εμφανείς σε σχέση με τις υπόλοιπες δυτικές χώρες. Η διάψευση όσων πίστευαν πως τα κοιτάσματα της Αλάσκας θα συνέδραμαν σε αυτές τις πολιτικές, αλλά και η αύξηση των εισαγωγών πετρελαίου από τις Αραβικές χώρες κατά 16% από το 1973 έως το 1976, περιόρισαν τις επιλογές της κυβέρνησης Carter, που προεκλογικά έθεσε το ενεργειακό ζήτημα υψηλά στην ατζέντα της⁸².

Ένα επιπλέον επιχείρημα, το οποίο έγινε ευρέως αποδεκτό και από τη Γερουσία, ήταν ότι με αυτή τη συμφωνία ενισχύεται η δύναμη των αραβικών καθεστώτων στην προσπάθεια να καταπολεμήσουν τον αραβικό ριζοσπαστισμό, αλλά και να αποκρούσαν τη Σοβιετική επιρροή, χρησιμοποιώντας ως παραδείγματα την επέμβαση της Αιγύπτου στο Ζαΐρ το 1977 και της Σαουδικής Αραβίας στην Υεμένη το 1962, οπότε και υποστήριζαν τα συμφέροντα των ΗΠΑ⁸³. Επιπλέον, όταν το Κογκρέσο αρνήθηκε να χρηματοδοτήσει την προσπάθεια του Προέδρου του Ζαΐρ να αντιμετωπίσει το καθεστώς της Αγκόλας που υποστηριζόταν από την ΕΣΣΔ, η Σαουδική Αραβία ανταποκρίθηκε στην έκκλησή του. Επιπλέον πέτυχε την απομάκρυνση της Σομαλίας από την ΕΣΣΔ, με χρηματοδοτήσεις που επέτρεψαν στους Σομαλούς την αγορά Δυτικών εξοπλισμών. Τέλος, υποβοήθησε οικονομικά τα αντισοβιετικά καθεστώτα του Νότιου Βιετνάμ και της Ταιβάν πωλώντας τους

⁸⁰ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», Journal of Palestine studies, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

⁸¹ Pollack J. (2002), «*Saudi Arabia And The United States, 1931-2002*», Middle East Review of International Affairs, Τόμος 6, Τεύχος 3

⁸² Rustow D. (1977), «*US – Saudi Relations and the Oil Crises of the 1980s*», Foreign Affairs, Council on Foreign Relations, Τόμος 53, Τεύχος 3, σελ 494-516

⁸³ Hoagland J. & Smith J. P (1978), «*Saudi Arabia and the united states: Security and interdependence*», Survival, Τόμος 20, Τεύχος 2, σελ 80-83 DOI: 10.1080/00396337808441735

πετρέλαιο σε τιμές προ κρίσεως (1973), ενισχύοντάς τα ενάντια σε πιθανή Σοβιετική ανάμειξη⁸⁴.

Από την πλευρά της Σαουδικής Αραβίας, πέρα από το στρατιωτικό σκέλος, η επίτευξη της συμφωνίας προμήθειας των αεροσκαφών θα συνεισέφερε πολιτικά και επικοινωνιακά στην ενίσχυση της υποστήριξης της βασιλικής οικογένειας στο εσωτερικό της χώρας⁸⁵. Θεωρούσαν πως έτσι θα πιστοποιόταν η έμπρακτη υποστήριξη των ΗΠΑ, και η ανταμοιβή τους για την υποστήριξη που προσέφεραν στον ΟΠΕΚ, διατηρώντας σταθερές τις τιμές του πετρελαίου⁸⁶, επιχείρημα που χρησιμοποιήθηκε και από τους υποστηρικτές της απόφασης κατά τη διαβούλευση της Γερουσίας⁸⁷. Βέβαια, ο Γραμματέας Επικρατείας Cyrus Vance, διαβεβαίωσε ότι η παρούσα συμφωνία δεν συνδεόταν με τη σύνδεση του δολαρίου με το πετρέλαιο και τη σταθεροποίηση των τιμών του⁸⁸.

Από τον Δεκέμβριο του 1977 έως τον Μάιο του 1978 που έλαβε χώρα η ψηφοφορία στη Γερουσία, η κυβέρνηση Carter δραστηριοποιήθηκε έντονα ώστε να εξασφαλίσει την απαραίτητη υποστήριξη, προσκαλώντας μέλη του Κογκρέσου σε συνομιλίες, αποστέλλοντας επιστολές και τηλεφωνώντας στο σύνολο των Γερουσιαστών ώστε να τους αναπτύξουν επαρκώς τις θέσεις τους^{89,90}.

Ορισμένοι βέβαια αναλυτές δεν αποδέχτηκαν το αποτέλεσμα ως νίκη για την κυβέρνηση Carter, υποστηρίζοντας ότι η σύνδεση των δύο συμφωνιών είχε αρνητικό αντίκτυπο καθώς διακινδύνευσε ουσιαστικά τη συμφωνία του Camp David, επειδή αποδυνάμωσε την αποδοχή της κυβέρνησης Carter από το Ισραήλ⁹¹. Σύμφωνα με τον Jackson, το πολιτικό τέχνασμα του Carter να συνδέσει τις προμήθειες των μαχητικών

⁸⁴ Hoagland J. & Smith J. P, «*Saudi Arabia and the united states: Security and interdependence*», Survival, Τόμος 20, Τεύχος 2, σελ 80-83, 1978 DOI: 10.1080/00396337808441735

⁸⁵ Ibid

⁸⁶ Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

⁸⁷ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», Journal of Palestine studies, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

⁸⁸ Weinraub B. (1978), «*Vance offering to sell Israel 20 more F-15's*», The New York Times, Νέα Υόρκη, 10 Μαΐου 1978

⁸⁹ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», History, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

⁹⁰ Price D. (1996), «*Presidential Power as a Domestic Constraint on Foreign Policy: Case Studies Examining Arms Sales to Saudi Arabia*», Presidential Studies Quarterly, Intricacies of U.S. Foreign Policy, Τόμος. 26, Τεύχος 4, σελ 1099-1113

⁹¹ Jackson G. (2017), «*Strategy and Two-Level Games: US Domestic Politics and the Road to a Separate Peace, 1977-1978*», Journal of Cold War Studies, President and Fellows of Harvard college and MIT, Τόμος 19, Τεύχος 3, σελ 160-195

αεροσκαφών και των τριών χωρών, αποτέλεσε τροχοπέδη για την προσπάθειά του να επιτύχει την Αραβοϊσραηλινή συμφωνία και επέφερε σημαντική ρήξη με τους υποστηρικτές του Ισραήλ στις ΗΠΑ⁹².

Το Ισραηλινό Λόμπι: Οι ενέργειες – τα επιχειρήματα και οι παράμετροι που οδήγησαν στην ήττα του

Από τον σχεδιασμό της συμφωνίας η κυβέρνηση Carter γνώριζε πως θα δεχθεί ιδιαίτερη πίεση από το Ισραηλινό Λόμπι, ώστε να μην υλοποιηθεί. Ο Brzezinski δήλωσε χαρακτηριστικά ότι η υλοποίηση της συμφωνίας ήταν εφικτή μόνο ως προς το σύνολο της και όχι αποσπασματικά, *ώστε να παραλύσει το πολύ ισχυρό Ισραηλινό Λόμπι στην προσπάθειά του να την ακυρώσει*⁹³. Η κυβέρνηση του Ισραήλ επιδίωξε την ακύρωση της συμφωνίας, μέσω του Λόμπι, υποστηρίζοντας ότι το ίδιο θα λάβει τα αεροσκάφη μελλοντικά με ανεξάρτητη συμφωνία⁹⁴ αλλά και ανησυχώντας ότι θα δημιουργήσει ουσιαστικά προηγούμενο για μελλοντικές αντίστοιχες εξοπλιστικές συμφωνίες που θα συμπεριλαμβάνουν και τα Αραβικά κράτη⁹⁵.

Το Ισραηλινό Λόμπι την παρούσα περίοδο ήταν στην σε ανάπτυξη, αυξάνοντας συνεχώς την επιρροή του και παγιώνοντας την θέση του. Η κύρια υποστήριξη του Λόμπι επικεντρωνόταν στο Δημοκρατικό κόμμα, με το 60% των Αμερικανοϊσραηλινών να ψηφίζει πάντα υπέρ του⁹⁶. Μέσα από τις χρηματοδοτήσεις της Αμερικανοϊσραηλινής Κοινότητας, ισχυροποιήθηκαν δύο οργανισμοί, οι οποίοι αποτέλεσαν και τον πυρήνα του Λόμπι τη δεκαετία του 1970: η Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations (COP) και η AIPAC⁹⁷. Η

⁹² Jackson G. (2017), «*Strategy and Two-Level Games: US Domestic Politics and the Road to a Separate Peace, 1977-1978*», Journal of Cold War Studies, President and Fellows of Harvard college and MIT, Τόμος 19, Τεύχος 3, σελ 160-195

⁹³ Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

⁹⁴ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», Journal of Palestine studies, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

⁹⁵ Wheelock T. (1978), «*Arms for Israel: The Limit of Leverage*», International Security, MIT Press, Τόμος 3, Τεύχος 2, σελ 123-137

⁹⁶ Uzer U. (2002), «*The impact of the Jewish Lobby on American Foreign Policy in the Middle East*», Journal of International Affairs, Τόμος 6, Τεύχος 4

⁹⁷ Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

πλειοψηφία στο Κογκρέσο τη συγκεκριμένη περίοδο άνηκε στο Δημοκρατικό κόμμα. Συνεπώς, το έδαφος στο Κογκρέσο ήταν ιδιαίτερα έφορο για να ασκήσει επιρροή το Λόμπι.

Κατά την ψηφοφορία όμως της Γερουσίας, ορισμένα μέλη της τα οποία παραδοσιακά ψήφιζαν πάντα υπέρ των συμφερόντων του Ισραήλ, άλλαξαν στάση και ψήφισαν κατά συνείδηση, όπως δηλώσαν, υπέρ της συμφωνίας. Μάλιστα, ορισμένοι κατά την ομιλία τους παραδέχτηκαν ότι γνώριζαν πως η παρούσα ψήφος τους θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στην συνέχεια της πολιτικής τους καριέρας, η οποία ως τότε υποστηριζόταν χρηματικά και πολιτικά από φιλοϊσραηλινούς. Άλλοι Γερουσιαστές αναγνώρισαν ότι η συμφωνία ήταν υπέρ των Αμερικανικών συμφερόντων και ψήφισαν κατηγορώντας το Ισραήλ πως παρά την διαρκή στήριξη του από τις ΗΠΑ, αυτό δεν υποστηρίζει τα συμφέροντά τους στην περιοχή⁹⁸. Συνεπώς, παρόλο που το Λόμπι είχε δυνατότητα επιρροής στο Κογκρέσο, δεν υποστηρίχτηκε από πολιτικούς στους οποίους είχε «επενδύσει» προεκλογικά και σύμφωνα με τη θεωρία μπορούσε να τους ασκήσει αρκετή επιρροή. Όπως παραδέχτηκαν στις ομιλίες τους στο Κογκρέσο οι συγκεκριμένοι πολιτικοί, ο λόγος που ψήφισαν υπέρ της συμφωνίας ήταν διότι εξυπηρετούσε τα εθνικά συμφέροντα των ΗΠΑ και ηθικά δεν μπορούσαν να τα αγνοήσουν και να την απορρίψουν υποστηρίζοντας το Ισραηλινό Λόμπι.

Πολλές από τις εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας της εποχής τάχθηκαν υπέρ της συμφωνίας διατηρώντας επιφυλάξεις, ενώ οι σφυγμομετρήσεις έδειξαν την αντίθεση της κοινής γνώμης προς αυτή⁹⁹. Η αντίθεση της κοινής γνώμης ήταν συνδεδεμένη με την μετά-Βιετνάμ εποχή και τις προεκλογικές δεσμεύσεις που αθέτησε ο Carter, χωρίς όμως να αποδεικνύεται παράγοντας ικανός να ασκήσει επαρκή πίεση στην κυβέρνηση ή το Κογκρέσο και να οδηγήσει σε απόρριψη της συμφωνίας. Κατά τον Brzezinski, η προσπάθεια του Ισραηλινού Λόμπι ενισχύθηκε από την υποστήριξη της κοινής γνώμης ενάντια στην πώληση όπλων και το αντίστοιχο το περιβάλλον που αυτή διαμόρφωσε στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και

⁹⁸ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», Journal of Palestine studies, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

⁹⁹ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», History, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

στο Κογκρέσο¹⁰⁰, ενώ παραδέχτηκε πως κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων ασκήθηκε φοβερή πίεση καθημερινά στο σύνολο των στελεχών της κυβέρνησης Carter¹⁰¹. Βέβαια, αδιαμφισβήτητα αν και το αποτέλεσμα ήταν αντίθετο στις επιδιώξεις της AIPAC, και αποτελεί την πρώτη μεγάλη ήττα για τον οργανισμό¹⁰², η τελική συμφωνία διέφερε αρκετά από το προσχέδιο, συμπεριλαμβάνοντας αρκετούς περιορισμούς για τη Σαουδική Αραβία και ενισχύσεις για το Ισραήλ¹⁰³. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην πίεση που ασκούσε το Λόμπι με διάφορα επιχειρήματα, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων¹⁰⁴.

Τα επιχειρήματα αυτά όπως εκφράστηκαν από τον Morris Amitay, Προέδρο της AIPAC την παρούσα χρονική περίοδο, ήταν ότι η Σαουδική Αραβία δεν είχε ουσιαστική ανάγκη τα αεροσκάφη με την υπάρχουσα κατάσταση και με το να εξισώνεται το Ισραήλ με κάποια Αραβική χώρα ήταν άδικο για εξαιρετικά φιλικές σχέσεις που διέπουν Ισραήλ και ΗΠΑ. Επίσης, ότι η συμφωνία αυτή αποτελούσε υπαρξιακό κίνδυνο για το Ισραήλ, μη αποκλείοντας ένα μελλοντικό προληπτικό πόλεμο από το Ισραήλ, και κατηγόρησε τη Σαουδική Αραβία ότι χρηματοδοτεί τον PLO¹⁰⁵. Ένα επιπλέον επιχείρημα αφορούσε το αρνητικό αντίκτυπο της συμφωνίας στην πορεία των διαπραγματεύσεων για την ειρήνευση μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου, καθώς σε περίπτωση αποτυχίας τους, οι Αραβικές χώρες θα είχαν πιο επιθετική στάση. Κατά συνέπεια θα αυξανόταν η ανασφάλεια του Ισραήλ και θα το έκανε απρόθυμο για την υιοθέτηση οποιασδήποτε συμφωνίας¹⁰⁶.

Στις 10 Μαΐου 1978, πριν την ψηφοφορία του συνόλου της Γερουσίας, ο COP απέστειλε τηλεγράφημα σε κάθε Γερουσιαστή εκφράζοντας την πλήρη αντίθεσή του στη συμφωνία, ενώ την ίδια περίοδο η αλληλογραφία στο Λευκό Οίκο που αφορούσε

¹⁰⁰ Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

¹⁰¹ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», History, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

¹⁰² Ibid

¹⁰³ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», Journal of Palestine studies, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

¹⁰⁴ Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

¹⁰⁵ Bishara G., «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», Journal of Palestine studies, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78, 1978

¹⁰⁶ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», History, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

το θέμα ήταν σε αναλογία εννέα προς ένα κατά της συμφωνίας¹⁰⁷. Το γεγονός αυτό αποτελεί απόδειξη πως οι υποστηρικτές του Λόμπι ήταν αρκετά πολιτικά ενεργοί και εξέφρασαν ιδιαίτερα έντονα την αντίθεσή τους στη συμφωνία, αναδεικνύοντας το Ισραηλινό Λόμπι σε ένα ιδιαίτερα ενεργό και δυναμικό παράγοντα. Σύμφωνα με την Jordan Hamilton «η AIPAC, δείχνει μοναδική κινητοποίηση, που είναι αξεπέραστη σε ποσότητα και ποιότητα πολιτικών επικοινωνιών και που ενεργοποιείται για ορισμένα θέματα που θεωρούνται κρίσιμα για το Ισραηλινό κράτος». Στην επιστολή της προς τον Κάρτερ τόνιζε επίσης ότι εάν δεν υπάρχει ένα άλλο Λόμπι να στηρίζει τις αντίθετες απόψεις, τίποτα δε θα σταματούσε το Ισραηλινό Λόμπι από το να επιτύχει τους στόχους του, ούτε καν η Αμερικανική κοινή γνώμη¹⁰⁸.

Το Ισραηλινό Λόμπι με πρωταγωνιστή την AIPAC κατέβαλε μέγιστη προσπάθεια να απορριφθεί η συμφωνία κατά την ψηφοφορία στο Κογκρέσο¹⁰⁹. Στη διαδικασία αυτή βρέθηκε αντιμέτωπο με το Σαουδαραβικό Λόμπι, το State Department, την κυβέρνηση και ορισμένα επιχειρηματικά Λόμπι^{110, 111}. Οι Αραβικές χώρες, μέχρι τη δεκαετία του 1970 έδειχναν να έχουν ελλιπή οργάνωση ως προς τη δημιουργία Αραβικού Λόμπι μέσα από τη διασπορά¹¹². Αυτό οφειλόταν εν μέρει στην άσχημη εικόνα που προσέδιδαν στα Αραβικά έθνη μέσα από καμπάνιες τους τα μέσα ενημέρωσης, όπου τους παρουσίαζαν ως άπληστους και μοχθηρούς ενισχύοντας τα ήδη υπάρχοντα πρότυπα του οριενταλισμού. Έτσι οι πρεσβείες των Αραβικών κρατών δεν στηρίζονταν στις τοπικές αραβικές οργανώσεις, αλλά προσλάμβαναν Αμερικανούς επαγγελματίες για να ασκήσουν πίεση στην εκάστοτε κυβέρνηση¹¹³. Το Ριάντ προσπάθησε να ενισχύσει την πίεση προς επίτευξη της συμφωνίας,

¹⁰⁷ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», History, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

¹⁰⁸ Jackson G. (2017), «*Strategy and Two-Level Games: US Domestic Politics and the Road to a Separate Peace, 1977-1978*», Journal of Cold War Studies, President and Fellows of Harvard college and MIT, Τόμος 19, Τεύχος 3, σελ 160-195

¹⁰⁹ Shaiel B.E. (2019), «*'Therefore They Shouldn't Exist': The Carter Administration, the 'Israel Lobby' and the Sinai Settlements*», The International History Review, DOI:10.1080/07075332.2018.1552608

¹¹⁰ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», History, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

¹¹¹ Feldman J. (2009), «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University

¹¹² Price D. (1996), «*Presidential Power as a Domestic Constraint on Foreign Policy: Case Studies Examining Arms Sales to Saudi Arabia*», Presidential Studies Quarterly, Intricacies of U.S. Foreign Policy, Τόμος. 26, Τεύχος 4, σελ 1099-1113,

¹¹³ Khoury N. (1987), «*The Arab Lobby: Problems and Prospects*», Middle East Journal, Middle East Institute, Τόμος 41, Τεύχος 3, σελ 379-396

αποστέλλοντας στη Ουάσιγκτον μέλη της βασιλικής οικογένειας των Saud¹¹⁴. Επιπρόσθετα, προσέλαβε εταιρείες με ισχυρές διασυνδέσεις στην Αμερικανική πολιτική για να σχεδιάσουν την στρατηγική πίεσης στο Κογκρέσο, δαπανώντας μεγάλα ποσά¹¹⁵. Ένας άλλος τρόπος που προσπάθησε να ασκήσει πίεση το Ριάντ, ήταν μέσω επιστολών προς τα μέλη του Κογκρέσου, όπου και υπενθύμιζαν την αξία του πετρελαίου και τη σχέση των δύο χωρών¹¹⁶, ενώ σύμφωνα με τους ίδιους οι προσπάθειές τους δεν επικεντρώθηκαν να δημιουργήσουν ένα ισχυρό Αραβικό Λόμπι, αλλά να λάβουν την υποστήριξη των υπάρχοντων Αμερικανικών επιχειρηματικών Λόμπι¹¹⁷. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι το Ισραηλινό Λόμπι εμφανίστηκε μερικώς διασπασμένο στη συγκεκριμένη υπόθεση¹¹⁸. Ορισμένοι επιφανείς ηγέτες της Αμερικανοϊσραηλινής κοινότητας με άρθρο τους στη *The New York Times* (NYT) υποστήριζαν τη συμφωνία, ενάντια στην επεκτατική πολιτική της κυβέρνησης του Ισραήλ, γεγονός που διευκόλυνε την κυβέρνηση Carter να αντιμετωπίσει το Λόμπι στην υπερψήφιση της συμφωνίας¹¹⁹. Επομένως, αν και οι κύριες οργανώσεις που αποτελούσαν το Λόμπι είχαν συμπαγή πολιτική, υπήρξαν σημάδια διαφοροποίησης από προσωπικότητες με επιρροή, που εν μέρει την διάβρωσαν.

Η ήττα του Λόμπι, σύμφωνα με τον Wheelock, εν μέρει οφείλεται στην σταθερή, επίμονη και οργανωμένη προσπάθεια της κυβέρνησης Carter να στηρίξει τη συμφωνία¹²⁰. Η στρατηγική που ακολούθησε ήταν εξ αρχής εκ διαμέτρου αντίθετη με την στρατηγική που επιθυμούσε να ακολουθήσει η κυβέρνηση Κάρτερ, μειώνοντας τις πιθανότητες επιτυχίας του. Επιπλέον, ο ισχυρός αντίθετος πόλος που δημιουργήθηκε από διάφορες ομάδες πίεσης αντιστάθμισε τη δύναμη του Λόμπι και

¹¹⁴ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», *History*, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

¹¹⁵ Al-Yasin Y. & Dashti A. (2009), «*Foreign Countries and U.S. Public Relations Firms: The Case of Three Persian Gulf States*», *Journal of Promotion Management*, Τόμος 14, Τεύχος 3-4, σελ. 355-374, DOI: 10.1080/10496490802637713

¹¹⁶ Strieff D. (2016), «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», *History*, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499

¹¹⁷ Khatib D-K. (2015), «*Arab Gulf lobbying in the United States: what makes them win and what makes them lose and why*», *Contemporary Arab Affairs*, DOI:10.1080/17550912.2015.1121647

¹¹⁸ Price D. (1996), «*Presidential Power as a Domestic Constraint on Foreign Policy: Case Studies Examining Arms Sales to Saudi Arabia*», *Presidential Studies Quarterly*, *Intricacies of U.S. Foreign Policy*, Τόμος. 26, Τεύχος 4, σελ 1099-1113

¹¹⁹ Bishara G. (1978), «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», *Journal of Palestine studies*, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78

¹²⁰ Wheelock T. (1978), «*Arms for Israel: The Limit of Leverage*», *International Security*, MIT Press, Τόμος 3, Τεύχος 2, σελ 123-137

ενίσχυσε τις ενέργειες της κυβέρνησης Carter. Η πρόσληψη έμπειρων επαγγελματιών με επιρροή στους πολιτικούς δρώντες των ΗΠΑ από τη Σαουδική Αραβία, αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματική. Επίσης, το Λόμπι δεν έλαβε ουσιαστικά στήριξη από πολιτικούς που είχε υποστηρίξει στο παρελθόν, καθώς αναγνώρισαν πως η απόρριψη της απόφασης ήταν κατά των εθνικών συμφερόντων των ΗΠΑ και δε δίστασαν να την υποστηρίξουν αναγνωρίζοντας τον αρνητικό αντίκτυπο που θα είχε στην πολιτική τους καριέρα. Τέλος, η συμφωνία επιτεύχθηκε παρά την αντίθεση της κοινής γνώμης σε αυτή, ενώ ενισχυτικό ρόλο φάνηκε να παίζει η υποστήριξή της από εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας.

Βέβαια, αδιαμφισβήτητο γεγονός είναι πως η τελική συμφωνία διέφερε αρκετά από την αρχική, με την κυβέρνηση Carter να συμβιβάζεται και να θέτει ορισμένους περιορισμούς. Ο συμβιβασμός αυτό είχε δύο σκέλη. Το πρώτο αφορούσε τον τελικό αριθμό αεροσκαφών που θα παραδίδονταν στο Ισραήλ και το δεύτερο γραπτές εγγυήσεις ότι τα αεροσκάφη που θα παραδίδονταν στη Σαουδική Αραβία θα είχαν περιορισμένες επιχειρησιακές δυνατότητες¹²¹, δεν θα στάθμευαν εγγύς των συνόρων με το Ισραήλ και δεν θα μεταστάθμευαν σε άλλο αραβικό κράτος¹²². Ένα επιπλέον ισχυρό επιχείρημα της κυβέρνησης ενάντια στα επιχειρημάτων του Λόμπι, ήταν πως σε περίπτωση που η Σαουδική Αραβία επέλεγε να προμηθευτεί τα μαχητικά αεροσκάφη από άλλη χώρα, δεν θα υπήρχαν αντίστοιχες εγγυήσεις να λειτουργούν ως δικλείδα ασφαλείας¹²³.

¹²¹ Congelli R.-Επισμηναγός USAF (1989), «AWACS for Saudi Arabia: A study of Foreign Policy and Political Process», Department of the Air Force, Air Force Institute of Technology, Οχάιο

¹²² Weinraub B. (1978), «Vance offering to sell Israel 20 more F-15's», The New York Times, Νέα Υόρκη, 10 Μαΐου 1978

¹²³ Bishara G. (1978), «The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate», Journal of Palestine studies, Τόμος 7, Τεύχος. 4, σελ 66-78

3. Η συμφωνία με το Ιράν για τον περιορισμό του πυρηνικού του προγράμματος το 2015

Ιστορικό

Το Ιράν ως συμβαλλόμενο μέρος της Συνθήκης μη Διάδοσης Πυρηνικών Όπλων, έχει κάθε δικαίωμα από το 1970 να παράγει και να χρησιμοποιεί πυρηνική ενέργεια, τηρώντας δεσμεύσεις που αφορούν την κατασκευή ή τη συνεργασία στην κατασκευή πυρηνικών όπλων¹²⁴. Μετά από αποκαλύψεις για επιπλέον εγκαταστάσεις πυρηνικών, η Διεθνής Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας (International Atomic Energy Agency - IAEA) προέβη σε έρευνα, το πόρισμα της οποίας αν και ανέφερε πως δεν τηρούνταν τα προβλεπόμενα μέτρα ασφαλείας, επεσήμαινε πως δεν υπήρχαν αποδείξεις για την ανάπτυξη πυρηνικών όπλων. Μετά από την άρνηση του Ιράν να συνεργαστεί με τις Ευρωπαϊκές Υπηρεσίες αλλά και το δριμύ κατηγορώ του Προέδρου των ΗΠΑ George Bush Jr. ότι συνεργάζονται με τρομοκράτες, η Ιρανική κυβέρνηση σταμάτησε την οποιαδήποτε μη δεσμευτική συνεργασία με την IAEA. Είναι αξιοσημείωτο πως σύμφωνα με δημοσίευμα των NYT, η επιτροπή ελέγχου που διορίστηκε από τον Πρόεδρο των ΗΠΑ, επέκρινε τις Αμερικανικές Υπηρεσίες Πληροφοριών καθώς οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν δεν επαρκούσαν ώστε να δικαιολογήσουν κάποια απόφαση εκ μέρους των ΗΠΑ¹²⁵.

Από την εποχή της Ιρανικής Επανάστασης (1979), η απουσία Πρεσβείας και η έλλειψη κάθε πολιτικού διαύλου δημιουργούσε δυσκολίες στις προσπάθειες των ΗΠΑ να έχουν εικόνα για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα. Αν και συχνά υπήρξαν προτάσεις στρατιωτικής επέμβασης, αυτές απορρίπτονταν λόγω ελλειπών αποδείξεων και έλλειψης στήριξης της Διεθνούς Κοινότητας¹²⁶. Οπότε η πολιτική των ΗΠΑ περιοριζόταν στην άσκηση πίεσης μέσα από την υποστήριξη κυρώσεων εναντίον του Ιράν, με τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Βέβαια, η επιβολή κυρώσεων έγινε με τη σύμφωνη γνώμη μεγάλου αριθμού κρατών και έπειτα από τη συνεχιζόμενη άρνηση του Ιράν να δεχθεί επιθεωρητές της IAEA

¹²⁴ IAEA, *Συνθήκη μη Διάδοσης Πυρηνικών Όπλων*, 22 Απριλίου 1970

¹²⁵ <https://www.kathimerini.gr/211600/article/epikairothta/kosmos/to-iran-den-egkataleipei-ta-pyrhnika>

¹²⁶ Mahapatra, C. (2016), «US–Iran Nuclear Deal: Cohorts and Challenger» Contemporary Review of the Middle East, Τόμος 3, Τεύχος 1, σελ 36–46. <https://doi.org/10.1177/2347798916632323>

και να συμμορφωθεί με τις διατάξεις σχετικά με τον εμπλουτισμό ουρανίου¹²⁷. Αρχικά με το ψήφισμα UNSCR 1737 του ΣΑ των ΗΕ¹²⁸ και τρεις μήνες αργότερα με το ψήφισμα UNSCR 1747, τέθηκαν σε εφαρμογή επιπλέον κυρώσεις εμπορικής και οικονομικής φύσης¹²⁹.

Με την εκλογή του Barak Obama στην Προεδρία των ΗΠΑ, υπήρξε μια προσπάθεια εξομάλυνσης των σχέσεων των δύο χωρών, με τον νέο Πρόεδρο των ΗΠΑ να στέλνει μήνυμα σεβασμού προς τον πολιτισμό του Ιράν μέσα από ένα βίντεο, κατά την Ιρανική Πρωτοχρονιά¹³⁰. Παράλληλα, έγιναν προσπάθειες επαναδιαπραγμάτευσης, οι οποίες όμως επισκιάστηκαν από τις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις στο Ιράν και την επιβολή νέων μέτρων με το ψήφισμα UNSCR 1929. Σύμφωνα με αυτό προβλεπόταν πλήρες εμπάργκο εξοπλισμού¹³¹ αποκόπτοντας παράλληλα το Ιράν από το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εξάντληση των αποθεμάτων σε φάρμακα στο Ιράν, θέτοντας σε κίνδυνο τις ζωές ατόμων που έπασχαν από σοβαρές ασθένειες όπως καρκίνος και αιμορροφιλία. Παράλληλα, το Ιρανικό νόμισμα υποτιμήθηκε κατά 80%, έχοντας φοβερό αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των Ιρανών¹³².

Από το 2010 έως το 2012 στο Κογκρέσο υπερψηφίστηκαν κυρώσεις εναντίον του Ιράν με απόλυτη πλειοψηφία. Το 2013 το ψήφισμα για στήριξη του Ισραήλ σε περίπτωση επίθεσης στο Ιράν πέρασε με 99 ψήφους υπέρ και καμία κατά¹³³. Ουσιαστικά, η πρώτη προσέγγιση μεταξύ Αμερικανών και Ιρανών έγινε με μυστικότητα, στα μέσα του 2012 στο Ομάν χωρίς όμως κάποια πρόοδο, λόγω των επικείμενων προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ. Τον Δεκέμβριο του 2012 ορισμένοι γερουσιαστές προσπάθησαν να καταστρατηγήσουν τις διαπραγματεύσεις προτείνοντας επιπλέον μέτρα ενάντια στο Ιράν¹³⁴. Η δεύτερη προσέγγιση έγινε το Μάρτιο του 2013, όπου για πρώτη φορά οι ΗΠΑ υποχώρησαν από τις αρχικές τους

¹²⁷ Akbarzadeh S. (2009), «Obama and the US policy change on Iran», Global Change, Peace & Security, Τόμος 21, Τεύχος 3, σελ. 397-401, DOI: 10.1080/14781150903169075

¹²⁸ UNSCR 1737, Δεκέμβριος 2006

¹²⁹ UNSCR 1747, Μάρτιος 2007

¹³⁰ Akbarzadeh S. (2009), «Obama and the US policy change on Iran», Global Change, Peace & Security, Τόμος 21, Τεύχος 3, σελ. 397-401, DOI: 10.1080/14781150903169075

¹³¹ UNSCR 1929, Ιούνιος 2010

¹³² Kadkhodaei E. & Ghasemi Tari Z. (2019), «Otherising Iran in American political discourse: case study of a post-JCPOA senate hearing on Iran sanctions», Third World Quarterly, Τόμος 40, Τεύχος 1, σελ 109-128, DOI: 10.1080/01436597.2018.1513786

¹³³ Clifton E. & Gharib A. (2014), «How the Anti-Iran Lobby Machine Dominates Capitol Hill», The Nation, 15 Ιουλίου 2014

¹³⁴ Ibid

θέσεις, αποδεχόμενες την ύπαρξη ενός περιορισμένου Ιρανικού πυρηνικού προγράμματος. Τον Ιούνιο της ίδιας χρονιάς, οι ελπίδες του Προέδρου Obama για συμφωνία αναπτειρώθηκαν με την εκλογή του Hassan Rouhani ως πρόεδρος του Ιράν. Τον Σεπτέμβριο είχαν την πρώτη τηλεφωνική επαφή, η οποία μάλιστα ήταν η πρώτη μεταξύ προέδρων των δύο χωρών από το 1979. Ακολούθησαν πλήθος διαπραγματεύσεων και αντιδράσεων τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό των ΗΠΑ, με τον Πρωθυπουργό του Ισραήλ Benjamin Netanyahu και Ισραηλινούς αξιωματούχους να χρησιμοποιούν κάθε διαθέσιμο μέσο πίεσης εναντίον της συμφωνίας¹³⁵.

Τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, όπου λάμβαναν χώρα οι διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία, στο Κογκρέσο κυριαρχούσε το Ρεπουμπλικανικό κόμμα καταλαμβάνοντας 54 από τις 100 έδρες της Γερουσίας και 246 από τις 454 έδρες στη Βουλή των Αντιπροσώπων.¹³⁶ Σε περίπτωση διαφωνίας του Κογκρέσου για άρση κυρώσεων στο Ιράν, ο Obama θα ασκούσε βέτο, με αποτέλεσμα να απαιτηθεί πλειοψηφία των δύο τρίτων του Κογκρέσου ώστε να αρθεί το Προεδρικό βέτο. Συνεπώς το Λόμπι θα χρειαζόνταν την υποστήριξη από τουλάχιστον 13 Δημοκρατικούς Γερουσιαστές και 43 Δημοκρατικούς Βουλευτές έχοντας ήδη την στήριξη των Ρεπουμπλικάνων. Η πολιτική πόλωση στο Κογκρέσο επί του παρόντος θέματος ήταν ιδιαίτερα έντονη. Το σύνολο του Ρεπουμπλικανικού κόμματος ήταν ενάντια της συμφωνίας ενώ το Δημοκρατικό κόμμα παρουσιαζόταν διχασμένο με 14 υποστηρικτές του να συμφωνούν με τους Ρεπουμπλικάνους. Η στάση τους αυτή ήταν αποτέλεσμα των πιέσεων του Ισραηλινού Λόμπι, το οποίο επιδίωκε την ακύρωση της συμφωνίας μέσα από τη διαδικασία βέτο του Κογκρέσου¹³⁷. Η AIPAC χρησιμοποίησε όλη της την επιρροή σε αυτή την κατεύθυνση, επιλέγοντας μια πολιτική που ερχόταν σε ευθεία σύγκρουση με την πολιτική της κυβέρνησης Obama, χωρίς κανένα σημείο κοινής επαφής, ενώ ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Benjamin Netanyahu άσκησε ιδιαίτερη κριτική για την συμφωνία αυτή στην κυβέρνηση Obama εντός αμερικανικού εδάφους σε ομιλία του στο Κογκρέσο¹³⁸. Η κυβέρνηση Obama

¹³⁵ Saltzman I. (2017), «Not So “Special Relationship”? US-Israel Relations During Barack Obama's Presidency», Israel Studies, Τόμος 22, Τεύχος 1, σελ 56-58. doi:10.2979/israelstudies.22.1.03

¹³⁶ Manning J. (2016), «Membership of the 114th Congress», US Congressional Research Service, Ιούνιος 2016

¹³⁷ Mahapatra, C. (2016), «US–Iran Nuclear Deal: Cohorts and Challenger» Contemporary Review of the Middle East, Τόμος 3, Τεύχος 1, σελ 36–46. <https://doi.org/10.1177/2347798916632323>

¹³⁸ Mahapatra, C. (2016), «US–Iran Nuclear Deal: Cohorts and Challenger» Contemporary Review of the Middle East, Τόμος 3, Τεύχος 1, σελ 36–46. <https://doi.org/10.1177/2347798916632323>

τελικά όμως κατάφερε να αποτρέψει το Κογκρέσο από το να την ακυρώσει παρά το γεγονός ότι το Λόμπι σε συνεργασία με αρκετούς Ρεπουμπλικάνους, προσπάθησαν πολλές φορές να αλλάξουν τη ροή των διαπραγματεύσεων που οδήγησαν στην Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA)¹³⁹.

Τον Ιούλιο του 2015 υπογράφηκε η JCPOA μεταξύ των μελών του ΣΑ των ΗΕ, του Ιράν, της Γερμανίας και της ΕΕ, η οποία επέτρεπε στην Τεχεράνη να διατηρήσει το πυρηνικό της πρόγραμμα υπό περιορισμούς, αίροντας παράλληλα τις κυρώσεις¹⁴⁰. Ο Obama έδωσε ειδικό βάρος στην επίτευξη της συμφωνίας, η οποία ουσιαστικά υπογράφηκε έπειτα από υποχώρηση των ΗΠΑ στις διαπραγματεύσεις, εφόσον εγκατέλειψαν την απαίτηση να μη γίνεται ο εμπλουτισμός ουρανίου στο Ιράν¹⁴¹. Σκοπός της JCPOA ήταν να εμποδίσει το Ιράν να αποκτήσει πυρηνικά όπλα και παράλληλα να το επαναφέρει στη Διεθνή σκηνή ως ενεργό μέλος αίροντας τις κυρώσεις εναντίον του¹⁴². Ο Netanyahu αποκάλυψε τη συμφωνία ως ένα ιστορικό λάθος και προειδοποίησε ότι θα δημιουργούσε μία τρομοκρατική πυρηνική υπερδύναμη. Προς καθησύχηση του Ισραήλ, ο Obama έσπευσε να δηλώσει πως οι ΗΠΑ παραμένουν αφοσιωμένες την ασφάλεια του Ισραήλ και θα προωθούσαν επιπλέον μέτρα στρατιωτικής ενίσχυσής του ως αντιστάθμισμα της συμφωνίας¹⁴³.

Η κυβέρνηση Obama: Η σχέση της με το Λόμπι - οι επιδιώξεις της μέσα από τη συμφωνία - τα επιχειρήματα και οι ενέργειές της

Ο Πρόεδρος Obama στη διάρκεια και των δύο θητειών του, έδωσε βαρύτητα στην Εξωτερική Πολιτική στις διενέξεις της ΜΑ. Βασικές του επιδιώξεις ήταν η απαγκίστρωση των Αμερικανικών στρατευμάτων, η εξεύρεση λύσης στο Παλαιστινιακό ζήτημα και ο περιορισμός του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν¹⁴⁴. Επέλεξε μία πολύ διαφορετική προσέγγιση από τον προκάτοχό του, George Bush Jr. προσπαθώντας να ενισχύσει τους δεσμούς με το μουσουλμανικό κόσμο και απορρίπτοντας την καθεστωτική αλλαγή. Η προσέγγιση αυτή άρχισε να διαφαίνεται

¹³⁹ Hurst S. (2017), «Obama and Iran: Explaining Policy Change», In: Ashbee E., Dumbrell J. (eds) The Obama Presidency and the Politics of Change, Studies of the Americas, Palgrave Macmillan, Cham

¹⁴⁰ Ibid

¹⁴¹ Ibid

¹⁴² Ibid

¹⁴³ <https://www.nytimes.com/2015/07/15/world/middleeast/iran-nuclear-deal-israel.html>

¹⁴⁴ Rynhold, J. (2008), «President Obama and the Middle East Challenge», BESA Center Perspectives Papers, The Begin – Sadat Center for Strategic Studies, No. 50

ήδη από την ομιλία του στο Κάιρο το 2009, οπότε και επιχείρησε να «διορθώσει» τη ζημιά των πολέμων σε Αφγανιστάν και Ιράκ¹⁴⁵. Κατά τον Rynhold, ο Obama ακολούθησε την τακτική καρότο και μαστίγιο με το Ιράν, με το καρότο να είναι η προσπάθεια προσέγγισης και το μαστίγιο η επιβολή των κυρώσεων¹⁴⁶.

Η αλλαγή πολιτικής μπορεί να έχει πολλές ερμηνείες. Κατά τον Akbarzadeh, σε περιφερειακό επίπεδο, ο Obama αντιλαμβανόταν τον ηγεμονικό ρόλο του Ιράν στη ΜΑ, οι ηγέτες όμως του οποίου είχαν κάθε λόγο να πιστεύουν πως οι ΗΠΑ επιθυμούσαν να εισβάλουν σε αυτό, υποχρεώνοντάς το σε καθεστωτική αλλαγή, όπως συνέβη με τις γειτονικές του χώρες. Συνεπώς, ο κοινός παρονομαστής στα συμφέροντα των δύο χωρών ήταν η περιφερειακή σταθερότητα¹⁴⁷. Το Ιράν λόγω της εισβολής των ΗΠΑ σε δύο γειτονικές χώρες είχε επηρεαστεί αρνητικά από την αστάθεια της περιοχής, η οποία επαυξήθηκε από την αναταραχή που προκάλεσε η «Αραβική Άνοιξη». Παρά την αρνητική επίδραση των παραπάνω συνθηκών στο εσωτερικό του, το Ιράν τα τελευταία χρόνια αύξησε την επιρροή του στα Αραβικά κράτη, διατηρώντας τις επενδύσεις του στην περιοχή. Επίσης, μέσω στρατιωτικής επέμβασης «διέσωσε» τη Συρία και το Ιράκ από την απειλή του ISIS. Συνεπώς, η περιφερειακή του ισχύ αυξήθηκε σημαντικά, παρά την οικονομική ζημιά από τη μείωση της τιμής του πετρελαίου, το οποίο αποτελεί βασικό παράγοντα του ΑΕΠ του¹⁴⁸. Η ουσιαστική πίεση στο Ιράν ασκήθηκε από τις οικονομικές κυρώσεις, όπως παραδέχτηκε και ο Ali Khamenei. Στην ίδια ομιλία του, τόνισε πως η συμφωνία θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με διαπραγμάτευση με τις ΗΠΑ, με προϋπόθεση την άρση των κυρώσεων, ενώ θα αφορά αποκλειστικά το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν¹⁴⁹.

Ο Obama επιδίωκε την απεμπλοκή των ΗΠΑ από τους πολυετείς, δαπανηρούς και πολύνεκρους πολέμους στη ΜΑ. Επιπλέον επιθυμούσε τη σταθερότητα στην περιοχή προασπίζοντας την ασφάλεια του Ισραήλ, κατά την πάγια στρατηγική των ΗΠΑ. Δεν κράτησε όμως τη στάση των προκατόχων του, καθώς δε δίστασε να έρθει σε ρήξη με τις πολιτικές του Ισραήλ, αλλά και να αμφισβητήσει την

¹⁴⁵ Shalom Z. (2016), «*The Obama Administration and the Peace Process*», Israel Journal of Foreign Affairs, Τόμος 10, Τεύχος 2, σελ 257-266, DOI: 10.1080/23739770.2016.1215617

¹⁴⁶ Rynhold, J. (2008), «*President Obama and the Middle East Challenge*», BESA Center Perspectives Papers, The Begin – Sadat Center for Strategic Studies, No. 50

¹⁴⁷ Akbarzadeh S. (2009), «*Obama and the US policy change on Iran*», Global Change, Peace & Security, Τόμος 21, Τεύχος 3, σελ 397-401, DOI: 10.1080/14781150903169075

¹⁴⁸ Friedman B. (2015), «*The Geopolitics of the Nuclear Negotiations with Iran*», E-Notes, Foreign Policy Research Institute, Philadelphia

¹⁴⁹ <http://english.khamenei.ir/news/2025/Leader-s-Speech-at-the-Holy-Shrine-of-Imam-Ridha-a-s>

αξία της συμμαχίας με τη Σαουδική Αραβία. Όπως δήλωσε ο ίδιος σε συνέντευξή του τον Ιούνιο του 2016, «...τα θέματα της ΜΑ δε θα επιλυθούν από τις ΗΠΑ». Σκοπός του ως προς το Ιράν, το οποίο αναγνώριζε ως φυσικό ηγέτη της περιοχής, ήταν καθαρά η αποτροπή απόκτησης πυρηνικών όπλων¹⁵⁰. Οι πολιτικές του επιλογές όμως, κατά την άποψη ορισμένων ρεαλιστών όπως ο Charles Krauthammer αποτέλεσαν ένδειξη παρακμής των ΗΠΑ επιταχύνοντας την αποκαθήλωσή τους από τη θέση του κυρίαρχου μεταψυχροπολεμικού ηγέτη¹⁵¹.

Η πολιτική όμως που θα ακολουθούσε ο Obama δεν ήταν ξεκάθαρη προεκλογικά. Συγκεκριμένα, στην προεκλογική του ομιλία στην AIPAC το 2008, ο Barak Obama έκανε δηλώσεις κατά του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, ενώ δεν απέκλεισε και τη χρήση στρατιωτικών μέσων¹⁵², ενισχύοντας την υποστήριξη του Λόμπι στο πρόσωπό του έναντι του McCain, κατά τις Προεδρικές εκλογές του 2008¹⁵³. Όταν όμως το 2011 και το 2012 το Ισραήλ απείλησε με μονομερή στρατιωτική επέμβαση κατά του Ιράν, χαρακτηρίζοντάς το υπαρξιακή απειλή λόγω του πυρηνικού του προγράμματος¹⁵⁴, ο Obama δεν ενέδωσε στις πιέσεις των Ισραηλινών και δεν τους εξασφάλισε στρατιωτική υποστήριξη. Μάλιστα, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός προσπάθησε να συνδέσει την άρνηση στρατιωτικής υποστήριξης των ΗΠΑ ενάντια στο Ιράν ως αντίδραση στην αρνητική στάση του Ισραήλ στο αίτημα του Ομπάμα να σταματήσουν την ανέγερση οικισμών στην κατεχόμενη Δυτική όχθη¹⁵⁵.

Η αρχική προσέγγιση με το Ιράν έγινε μέσω Ομάν με πρωτοβουλία του John Kerry υπό μυστικότητα, με το Ισραήλ να το αντιλαμβάνεται και να το διαρρέει στον τύπο τον Απρίλιο του 2012¹⁵⁶. Η επιλογή του Obama να προσεγγίσει τους Μουσουλμάνους της ΜΑ και η προσπάθεια διαπραγμάτευσης με το Ιράν είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια της υποστήριξής του από το κύριο μέρος του Ισραηλινού Λόμπι (AIPAC) στις Προεδρικές εκλογές του 2012. Μάλιστα, κατά την προεκλογική

¹⁵⁰ Goldberg J. (2016), «*The Obama Doctrine*», The Atlantic Magazine, Απρίλιος 2016

¹⁵¹ Gideon R. (2015), «*What Obama gets right*», Foreign Affairs, Τόμος 94, Τεύχος 5, Σεπ- Οκτ 2015

¹⁵² Sobelman D. (2018), «*Restraining an Ally: Israel, the US and Iran's Nuclear Program 2011-2012*», Texas National Security Review, Τόμος 1, Τεύχος 4

¹⁵³ Jansen E. (2017), «*A Disclosure of Obama's Beliefs: Exploring American ideology in Barack Obama's foreign policy towards military Israel and nuclear Iran*», Leiden University

¹⁵⁴ Sobelman D. (2018), «*Restraining an Ally: Israel, the US and Iran's Nuclear Program 2011-2012*», Texas National Security Review, Τόμος 1, Τεύχος 4

¹⁵⁵ Shalom Z. (2016), «*The Obama Administration and the Peace Process*», Israel Journal of Foreign Affairs, Τεύχος 10, Τόμος 2, σελ 257-266, DOI: 10.1080/23739770.2016.1215617

¹⁵⁶ Sobelman D. (2018), «*Restraining an Ally: Israel, the US and Iran's Nuclear Program 2011-2012*», Texas National Security Review, Τόμος 1, Τεύχος 4

εκστρατεία του 2012, ο νεοσυντηρητικός Ρεπουμπλικάνος υποψήφιος Mitt Romney, κατηγόρησε τον Obama για την πολιτική του ως προς το Ιράν, αναφέροντας ότι η επανεκλογή του θα είχε ως αποτέλεσμα την απόκτηση πυρηνικών από το Ιράν¹⁵⁷. Οι Clifton και Gharib, σε άρθρο τους τον Ιούλιο του 2014, αναφέρουν τρεις από τους βασικούς χρηματοδότες του Λόμπι, οι οποίοι ήταν κύριοι χρηματοδότες στην προεκλογική εκστρατεία του Romney. Μάλιστα ο σημαντικότερος εξ αυτών, ο Sheldon Adelson, δήλωσε ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να ρίξουν μια πυρηνική βόμβα στην Ιρανική έρημο ώστε να πείσουν την Τεχεράνη να εγκαταλείψει το πυρηνικό της πρόγραμμα¹⁵⁸.

Ο Obama έδειξε ιδιαίτερη επιμονή και θέληση στις διαπραγματεύσεις δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην επίτευξη της συμφωνίας (JCPOA), αγνοώντας το πολιτικό κόστος, έχοντας όμως εξασφαλίσει τη δεύτερη θητεία του ως Πρόεδρος των ΗΠΑ. Συνεπώς η υπογραφή της συμφωνίας συνδέθηκε με την πολιτική και διπλωματική του ευελιξία, καθώς πραγματοποιήθηκε έπειτα από υποχώρηση των ΗΠΑ σε ορισμένες θέσεις τους¹⁵⁹ και παρά τις πολιτικές πιέσεις του Λόμπι. Στην ίδια κατεύθυνση συνεισέφεραν γενικότερα οι πολιτικές επιλογές του Obama στη ΜΑ, οι οποίες επεδείκνυν λιγότερη μονομέρεια υπέρ του Ισραήλ και σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, απορρίπτοντας προηγούμενες πολιτικές ηγεμονικής προβολής των ΗΠΑ και αποδυναμώνοντας έτσι τα πάγια επιχειρήματα των Ιρανών ηγετών¹⁶⁰.

Η κυβέρνηση Obama θεώρησε τη συμφωνία ως μεγάλη επιτυχία καθώς προέβλεπε ελέγχους και επιθεωρήσεις του Ιρανικού προγράμματος. Αντίθετα η κυβέρνηση του Ισραήλ θεώρησε πως το Ιράν παραμένει επικίνδυνο και ότι η συμφωνία απλά αναστέλλει την ανάπτυξη πυρηνικών όπλων. Επίσης, επεσήμανε πως η άρση των κυρώσεων θα συνεισφέρει στη σταδιακή ενίσχυση του Ιράν, το οποίο αργότερα θα χρησιμοποιήσει την ισχύ του εναντίον των Αμερικανών και των Συμμάχων τους. Βέβαια, θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο Obama, μετά την επικύρωση της συμφωνίας, εξασφάλισε το 2016 την μεγαλύτερη στρατιωτική συμφωνία στήριξης για το Ισραήλ, αξίας 38 εκατ. δολαρίων και ο Netanyahu έσπευσε να

¹⁵⁷ Gerges, F.A. (2012), «*The 'Obama Doctrine' in the Middle East*», [http://www.ispu.org/pdfs/ISPU_Brief_Duke_1017_\(1\).pdf](http://www.ispu.org/pdfs/ISPU_Brief_Duke_1017_(1).pdf)

¹⁵⁸ Clifton E., Gharib A. (2014), «*How the Anti-Iran Lobby Machine Dominates Capitol Hill*», The Nation, 15 Ιουλίου 2014

¹⁵⁹ Hurst S. (2017), «*Obama and Iran: Explaining Policy Change*», In: Ashbee E., Dumbrell J. (eds) *The Obama Presidency and the Politics of Change. Studies of the Americas*. Palgrave Macmillan, Cham

¹⁶⁰ Akbarzadeh S. (2009), «*Obama and the US policy change on Iran*», *Global Change, Peace & Security*, Τόμος 21, Τεύχος 3, σελ 397-401, DOI: 10.1080/14781150903169075

παρομοιάσει τις σχέσεις Ισραήλ και ΗΠΑ με αυτές της στενής οικογένειας, όπου τα μέλη μπορεί να έχουν κάποιες διαφορές, αλλά ο δεσμός είναι ισχυρός και άρρηκτος¹⁶¹.

Οι ενέργειες του Λόμπι και οι παράμετροι που οδήγησαν στην ήττα του

Από την πρώτη εκλογή του Obama, η AIPAC έκανε την διακοπή του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, κυρίαρχη επιδίωξη σε κάθε πολιτική της καμπάνια, πιέζοντας διαρκώς για επιβολή επιπλέον κυρώσεων στο Ιράν και την αποφυγή κάθε προσπάθειας διαπραγμάτευσης¹⁶². Στη διάρκεια της δεύτερης θητείας του Barak Obama, όπου πλέον δεν υιοθετήθηκαν νέες κυρώσεις αλλά έγινε η προσέγγιση και συμφωνία με το Ιράν, οι επιδιώξεις της AIPAC ήταν εκ διαμέτρου αντίθετες, χωρίς κανένα κοινό σημείο με την κυβέρνηση των ΗΠΑ, μειώνοντας έτσι τις πιθανότητες επιρροής της.

Μετά την επανεκλογή Netanyahu το 2009 ορισμένα μέλη του κόμματός του προώθησαν νόμους που περιόριζαν την ελευθερία έκφρασης και το δικαίωμα συνάθροισης. Οι πολιτικές αυτές έρχονταν σε πλήρη αντίθεση με ένα από τα βασικά επιχειρήματα της στενής συνεργασίας ΗΠΑ και Ισραήλ εδώ και δεκαετίες, την ύπαρξη κοινών θεμελιωδών αξιών. Ο Abraham Foxman προέβλεψε ότι θα είχαν καταστροφικές συνέπειες στη σχέση του κράτους του Ισραήλ με τη διασπορά και κατά επέκταση το Λόμπι στις ΗΠΑ. Μάλιστα μετά την προώθηση ενός νόμου που διαχώριζε τους πολίτες του Ισραήλ σε Εβραίους και μη Εβραίους, ο ίδιος ο Πρόεδρος Obama έκανε αναφορά για ρήξη στις σχέσεις Ισραήλ ΗΠΑ, καθώς το Ισραήλ απομακρυνόταν από τις ηθικές αξίες που αποτελούσαν κοινό έδαφος των δύο κρατών¹⁶³. Οι κατευθύνσεις της Εξωτερικής Πολιτικής που ακολούθησε στη ΜΑ, ήταν πολλές φορές αντίθετες με την Ισραηλινή πολιτική. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ήταν η διαρκής αντίθεσή του στον εποικισμό της Δυτικής Όχθης από τους Ισραηλινούς, η πρόταση εύρεσης λύσης που να περιλαμβάνει δύο κράτη στο Παλαιστινιακό ζήτημα και η δημιουργία δίαυλου επικοινωνίας με το Ιράν. Αν και

¹⁶¹ Jansen E. (2017), «A Disclosure of Obama's Beliefs: Exploring American ideology in Barack Obama's foreign policy towards military Israel and nuclear Iran», Leiden University

¹⁶² Hurst, S. (2012), «Obama and Iran», International Politics, Macmillan Publishers, Τόμος 49, Τεύχος 5, σελ 545-567, doi 10.1057/ip.2012.20.

¹⁶³ Saltzman I. Z. (2017). «Not So "Special Relationship"? US-Israel Relations During Barack Obama's Presidency», Israel Studies, Τόμος 22, Τεύχος 1, σελ 50-75. doi:10.2979/israelstudies.22.1.03

κατά τη διάρκεια της θητείας του ο Obama δήλωσε αρκετές φορές ότι η ασφάλεια του Ισραήλ είναι κυρίαρχη επιδίωξη για τις ΗΠΑ, οι πολιτικές του επιδιώξεις στην Μέση Ανατολή έρχονταν σε αντιπαράθεση με τις αντίστοιχες του Netanyahu, τις οποίες υποστήριζε και το ισχυρό σκέλος του Ισραηλινού Λόμπι στις ΗΠΑ, με κύριο εκπρόσωπο την AIPAC.

Τον Δεκέμβριο του 2012 ορισμένοι γερουσιαστές προσπάθησαν να καταστρατηγήσουν τις διαπραγματεύσεις προτείνοντας επιπλέον μέτρα ενάντια στο Ιράν. Η προσπάθεια αυτή έτυχε θερμής υποδοχής από διευθυντικά στελέχη της AIPAC τα οποία κάλεσαν τα μέλη του οργανισμού να στείλουν επιστολές στους Γερουσιαστές ώστε να στηρίξουν το παραπάνω ψήφισμα, χωρίς όμως τελικά να πετύχουν το στόχο τους και να τεθεί η πρόταση σε ψηφοφορία¹⁶⁴. Η δυνατότητα βέβαια του Λόμπι να διεισδύει στο Κογκρέσο και να ασκεί μεγάλη επιρροή παρέμενε αρκετά αμετάβλητη. Η επιρροή της AIPAC στο Κογκρέσο γινόταν εύκολα διακριτή μέσα από τις συχνές αποφάσεις του εναντίον του Ιράν, με τις περισσότερες να αφορούν την επιβολή κυρώσεων, την στήριξη των αντικαθεστωτικών κινημάτων, μέχρι και την προσπάθεια εδραίωσης της καθεστωτικής αλλαγής, ως κύρια πολιτική των ΗΠΑ προς το Ιράν¹⁶⁵.

Κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Obama η αποκλειστικότητα της AIPAC τέθηκε υπό αμφισβήτηση από τη διαρκώς ανερχόμενη J Street, στερώντας την αναγκαία πολιτική ενότητα του Λόμπι. Η J Street υποστήριζε ανοιχτά την εκλογή Obama, ο οποίος ως Πρόεδρος των ΗΠΑ αναγνώρισε την επιρροή της, προσκαλώντας τον επικεφαλής της στο φόρουμ πολιτικού διαλόγου με τους Αμερικανούς Ισραηλινούς οργανισμούς. Παρά τη μεγάλη διαφορά στον προϋπολογισμό μεταξύ AIPAC και J Street, κατά τη διάρκεια της θητείας του Obama, η πολιτική στήριξη που δέχθηκε από τη J Street, ήταν αρκετά σημαντική ώστε να αγνοήσει τις αντιρρήσεις της AIPAC¹⁶⁶. Ήδη από τις αρχές της θητείας του, η J Street τάχθηκε ανοικτά υπέρ του Obama και κατά του Netanyahu, υποστηρίζοντας τις θέσεις της ομιλίας του στο Κάιρο το 2009, αλλά και μετέπειτα δηλώσεις του ενάντια στον εποικισμό της Δυτικής Όχθης από Ισραηλινούς, διαχωρίζοντας έτσι τη θέση της από

¹⁶⁴ Clifton E. & Gharib A. (2014), «How the Anti-Iran Lobby Machine Dominates Capitol Hill», The Nation, 15 Ιουλίου 2014

¹⁶⁵ Hurst, S. (2012), «Obama and Iran», International Politics, Macmillan Publishers, Τόμος 49, Τεύχος 5, σελ 545-567, doi 10.1057/ip.2012.20.

¹⁶⁶ Ibid

το κυρίαρχο Ισραηλινό Λόμπι¹⁶⁷. Αντίστοιχα, υποστήριξε και την συμφωνία με το Ιράν ενάντια στις προθέσεις τόσο του κυρίως Λόμπι όσο και της Ισραηλινής κυβέρνησης^{168, 169}. Ουσιαστικά η «αντιπολιτευτική συμπεριφορά» της J Street, η οποία συνέπλεε με τις στρατηγικές επιδιώξεις του Obama, επηρέασαν διάφορα χαρακτηριστικά του Ισραηλινού Λόμπι, στερώντας δύναμη από την κατά πολύ ανώτερη χρηματικά και οργανωτικά AIPAC. Δημιούργησε πολιτική πολυφωνία στο κυρίαρχο Λόμπι και μείωσε την αριθμητική του δύναμη, καθώς ήταν πολιτικά ενεργή και προσέλκυε Αμερικανοϊσραηλινούς υποστηρικτές νεαρής ηλικίας¹⁷⁰. Ο κατακερματισμός του Ισραηλινού Λόμπι και η ανοιχτή αμφισβήτηση της ηγεμονίας της AIPAC από την νεοϊδρυθείσα J Street επέτρεψαν στην κυβέρνηση Obama να ακολουθήσει πιο προοδευτική πολιτική σε θέματα Εξωτερικής Πολιτικής χωρίς να είναι δέσμια των πιέσεων του Ισραηλινού Λόμπι ¹⁷¹.

Στο εσωτερικό των ΗΠΑ το Ιράν την ίδια χρονική περίοδο προσλαμβάνόταν ως σοβαρή απειλή, τόσο από την Αμερικανική κοινή γνώμη, όσο και από το Κογκρέσο. Σφυγμομετρήσεις του Αμερικανικού πληθυσμού το 2007 και το 2010, έδειξαν πως τα δύο τρίτα πίστευαν πως η διαρκής ενημέρωση από το Ισραηλινό Λόμπι για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν αποτελεί ειλικρινής πολιτική χωρίς σκοπιμότητες, αντίθετα με το ένα τρίτο, που υποστήριζε πως έχουν ως σκοπό να διασπείρουν τον φόβο¹⁷². Αντίστοιχη σφυγμομέτρηση του 2012 αναδείκνυε το Ιράν ως κύριο εχθρό των ΗΠΑ στη σκέψη των Αμερικανών πολιτών¹⁷³. Η πρόσληψή του ως κύρια απειλή για τις ΗΠΑ, και η πίστη στην ανιδιοτελή ενημέρωση του κοινού από το Ισραηλινό Λόμπι επέτρεπαν την ενίσχυση τη επιρροής της AIPAC. Δεν ίσχυε το ίδιο βέβαια την περίοδο υπογραφής της συμφωνίας το 2015, όπου η έρευνα της J Street έδειξε πως η πλειοψηφία των Αμερικανών ήταν θετικοί στην υπογραφή της.

¹⁶⁷ Dana H. Allin & Steven Simon (2010), «Obama's Dilemma: Iran, Israel and the Rumours of War», Survival, Τόμος 52, Τεύχος 6, σελ 15-44, DOI: 10.1080/00396338.2010.540781

¹⁶⁸ Avi Lewis (2015), «J Street Defends Iran Deal in Full-page NYTimes Ad», The Times of Israel, 23 Ιουλίου 2015, <http://www.timesofisrael.com/j-street-defends-iran-deal-in-full-page-nytimes-ad/>

¹⁶⁹ Labott E., Walsh D. & Serfaty S. (2015), 'Washington Battle Rages over Iran Nuclear Deal's Fate', 3 Αυγούστου 2015, <http://edition.cnn.com/2015/08/03/politics/aipac-iran-nuclear-deal-congress/>

¹⁷⁰ Klein M., Berney E., Mandel D. (2018), «J Street Sides With Israel's Enemies & Works to Destroy Support for Israel», Zionist Organization of America, Νέα Υόρκη

¹⁷¹ Ibid

¹⁷² Hurst S. (2012), «Obama and Iran», International Politics, Macmillan Publishers, Τόμος 49, Τεύχος 5, σελ 545-567, doi 10.1057/ip.2012.20.

¹⁷³ Hurst S. (2017), «Obama and Iran: Explaining Policy Change», In: Ashbee E., Dumbrell J. (eds) The Obama Presidency and the Politics of Change. Studies of the Americas. Palgrave Macmillan, Cham

Σύμφωνα με υπολογισμούς χρησιμοποιήθηκαν περίπου 30 εκατομμύρια δολάρια στις προσπάθειες της AIPAC να πείσουν τα μέλη του Κογκρέσου να ασκήσουν βέτο στη συμφωνία. Οι προσπάθειες αυτές συμπεριέλαβαν συναντήσεις με εκατοντάδες αξιωματούχους στο Καπιτώλιο και την εκπομπή αντίστοιχων διαφημίσεων σε τουλάχιστον 23 πολιτείες των ΗΠΑ. Στον αντίποδα η J Street επένδυσε σημαντικά ποσά και εστίασε την πολιτική της επιρροή στην επίτευξη της συμφωνίας. Σε αυτά τα πλαίσια διενήργησε σφυγμομέτρηση η οποία έδειξε ότι το 59% τον Αμερικανοϊσραηλινών υποστήριζαν τη συμφωνία, ποσοστό το οποίο έφτανε το 79% μόλις δίνονταν επιπλέον διευκρινίσεις στους ερωτώμενους σχετικά με το περιεχόμενό της. Τα αποτελέσματά της, τα χρησιμοποίησε για να ασκήσει πολιτική πίεση¹⁷⁴.

Ένας επιπλέον λόγος που το Λόμπι απέτυχε στην προσπάθειά του να ακυρώσει τη συμφωνία ήταν η αμφισβήτηση τη νομιμότητας των ενεργειών του Ισραήλ από αρκετούς Αμερικανούς πολιτικούς. Η αρνητική αυτή εικόνα σχηματίστηκε το Μάρτιο του 2015, όταν ο Netanyahu, κατόπιν πρόσκλησης των Ρεπουμπλικάνων και χωρίς την έγκριση του Λευκού Οίκου, απευθύνθηκε στο Κογκρέσο, επιχειρηματολογώντας ενάντια της συμφωνίας. Το συγκεκριμένο γεγονός επιβάρυνε επιπλέον την ήδη κακή σχέση του με τον Obama. Επιπρόσθετα, η ομιλία αυτή εκλήφθηκε από πολλούς ως προσπάθεια του Ισραήλ να επέμβει στα εσωτερικά των ΗΠΑ και έφερε δυσχέρειες στην καμπάνια της AIPAC εναντίον της JCROA και συνδέθηκε με την αποτυχία της να πείσει τα μέλη του Κογκρέσου να την καταψηφίσουν¹⁷⁵. Ιδιαίτερα αρνητικό αντίκτυπο είχε στους Δημοκρατικούς που θεώρησαν προσβλητικό να εναντιώνεται ο αρχηγός ενός ξένου κράτους στον Πρόεδρο των ΗΠΑ κατά την ομιλία του εντός του Κογκρέσου. Σύμφωνα με δηλώσεις στελεχών του Λόμπι, η συγκεκριμένη ομιλία εξουδετέρωσε την όποια προσπάθεια τους να τύχουν της υποστήριξης το Δημοκρατικών¹⁷⁶.

¹⁷⁴ Saltzman I. Z. (2017). «Not So “Special Relationship”? US-Israel Relations During Barack Obama's Presidency», *Israel Studies*, Τόμος 22, Τεύχος 1, σελ 50-75. doi:10.2979/israelstudies.22.1.03

¹⁷⁵ Kaye, Dalia Dassa D. (2016), «Israel's Iran Policies After the Nuclear Deal», Santa Monica, CA: RAND Corporation, <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE207.html>

¹⁷⁶ Falk H. (2016), «Partisan Politics and Foreign Pressure: The Ratification of the 2015 Iran Nuclear Agreement in the US Congress», University of Leiden

4. Συμπεράσματα

Οι δύο περιπτώσεις που εξετάστηκαν παραπάνω, παρουσιάζουν ορισμένες ομοιότητες τόσο στην πρόσληψη των απειλών από τους Προέδρους των ΗΠΑ και την θέσπιση αντίστοιχης στρατηγικής στην Εξωτερική Πολιτική, όσο και στην αντιμετώπιση των εσωτερικών προκλήσεων και την αποτυχία του Λόμπι να ακυρώσει την υιοθέτηση της εκάστοτε πολιτικής.

Κατ' αρχάς κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί ότι και οι δύο Πρόεδροι υποστηρίχτηκαν στην πρώτη τους εκλογική εκστρατεία από το Λόμπι, αλλά όχι στη δεύτερη, γεγονός που αποδεικνύει τη δυσaráσκεια που προκάλεσαν οι επιλογές τους στους οπαδούς του. Η εξέλιξη αυτή πιθανώς σχετίζεται με τη διαφοροποίηση ορισμένων προεκλογικών τους υποσχέσεων. Μέσα από αυτές κέρδισαν αρχικά την υποστήριξη του Λόμπι, ωστόσο με τις μετέπειτα πολιτικές που ακολούθησαν τις έθεσαν υπό αμφισβήτηση.

Τόσο ο Carter όσο και ο Obama επεδίωξαν τη σταθερότητα και την ειρήνη στη Μέση Ανατολή καθώς αντιλαμβάνονταν τη σύνδεση της περιοχής με την εκάστοτε επικρατέστερη απειλή για τις ΗΠΑ. Στην περίοδο του Carter η κύρια απειλή των ΗΠΑ ήταν η Σοβιετική Ένωση και η προσπάθεια επιβολής της στην περιοχή, ενώ στην περίοδο Obama ήταν η τρομοκρατία η οποία είχε ρίζες στη Μέση Ανατολή. Επιπρόσθετα, και οι δύο Πρόεδροι είχαν να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις των παγκόσμιων οικονομικών κρίσεων που προηγήθηκαν της εκλογής τους. Ο Carter είχε ακόμα νωπά τα αποτελέσματα της πρώτης πετρελαϊκής κρίσης του 1973, η οποία έληξε με τη συνεργασία της Σαουδικής Αραβίας γεγονός που ενίσχυε τη σημασία της σταθερής παραγωγής πετρελαίου. Ο Obama επωμίστηκε τα αποτελέσματα της παγκόσμιας ύφεσης του 2008, τα αποτελέσματα της οποίας ήταν ακόμα ορατά στο εσωτερικό των ΗΠΑ και επεδίωκε να αποφευχθεί μελλοντικά μία νέα ύφεση.

Στην κατεύθυνση αυτή προσπάθησαν να συνάψουν συμφωνίες με τις χώρες κλειδί της Μέσης Ανατολής, δηλαδή με τις χώρες που σε κάθε περίοδο είχαν τη μεγαλύτερη επιρροή. Το 1978 η χώρα αυτή ήταν η Σαουδική Αραβία με την παραγωγή πετρελαίου, τη θέση της στον ΟΠΕΚ και την επιρροή της στις υπόλοιπες Αραβικές χώρες. Αντίστοιχα, το 2015 ήταν το Ιράν ως ο φυσικός ηγέτης της περιοχής, ιδιαίτερα μετά την αποδυνάμωση του Ιράκ και των υπολοίπων Αραβικών

χωρών. Μέρος της προσπάθειάς τους για συμφωνία, ήταν να αλλάξουν την πολιτική προηγούμενων Προέδρων που υποστήριζαν πλήρως το Ισραήλ. Έτσι, παρατηρούμε και τους δύο να εναντιώνονται στην πολιτική του Ισραήλ στην κατεχόμενη Δυτική όχθη και να ακολουθούν μια πιο ισορροπημένη πολιτική, γεγονός που τους έφερε αντιμέτωπους στο εσωτερικό με το ισχυρό Ισραηλινό Λόμπι. Ωστόσο, τόσο ο Carter όσο και ο Obama, διατήρησαν τις θέσεις τους, προσπαθώντας να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των ΗΠΑ, δείχνοντας δυναμικό χαρακτήρα παρά το προσωπικό πολιτικό κόστος των αποφάσεών τους. Η πολιτική που ακολουθούσε ο Begin και ο Netanyahu αντίστοιχα απομακρυνόταν από τις στρατηγικές επιδιώξεις των ΗΠΑ στην περιοχή. Άρρηκτα συνδεδεμένη με την πολιτική τους ήταν η πίεση που ασκούσε ο κύριος κορμός του Λόμπι, δηλαδή η AIPAC, η οποία ταυτιζόταν με τις πολιτικές επιλογές της Ισραηλινής κυβέρνησης.

Συνεπώς, γίνεται προφανές ότι από τη μία η επιλογή πολιτικής ειρήνης και σταθερότητας στη ΜΑ από τους δύο Προέδρους και η αποφασιστική στάση που επέδειξαν για να την υλοποιήσουν και από την άλλη η απόφαση του Λόμπι να επιλέξει εκ διαμέτρου αντίθετη πολιτική από αυτή των κυβερνήσεων των ΗΠΑ, είχε αρνητικό αντίκτυπο στην δυνατότητα του Λόμπι να επηρεάσει το Κογκρέσο και να ακυρώσει τις συμφωνίες.

Υπήρχαν όμως και επιπλέον λόγοι που οδήγησαν στην αποτυχία του Λόμπι. Ένας από τους βασικότερους ήταν η έλλειψη πολιτικής ενότητας, στοιχείο που έλειψε και στις δύο περιόδους, αρκετά εντονότερα βέβαια στην περίπτωση της συμφωνίας με το Ιράν. Όπως σημειώνει και ο Dershowitz, οι πολιτικές και ιδεολογικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των μελών που απαρτίζουν το Λόμπι, δεν του επέτρεπαν να έχει την πολιτική συνοχή που απαιτείται ώστε να είναι πανίσχυρο¹⁷⁷. Κατά την διαδικασία έγκρισης της συμφωνίας με τη Σαουδική Αραβία από το Κογκρέσο, ορισμένοι επιφανείς Αμερικανοϊσραηλινοί, εξέφρασαν στο άρθρο τους στη NYT την αντίθεσή τους με την θέση του Ισραηλινού Λόμπι, υποστηρίζοντας ουσιαστικά την επίτευξη της συμφωνίας. Στην περίπτωση της συμφωνίας με το Ιράν η Αμερικανοϊσραηλινή κοινότητα ήταν εμφανώς πολιτικά διχασμένη λόγω της ανερχόμενης J Street, αν και ο Landy, είχε ήδη εκφράσει από το 2006 την πεποίθηση

¹⁷⁷ Dershowitz A. (2016), «*Debunking the newest and oldest Jewish Conspiracy: A reply to Mearsheimer-Walt "Working Paper"*», Harvard Law School

ότι η δύναμη του κύριου Ισραηλινού Λόμπι έφθινε σταδιακά¹⁷⁸. Μάλιστα, η συγκεκριμένη οργάνωση προσπάθησε να ασκήσει αντίθετη επιρροή από την AIPAC, δείχνοντας έντονη πολιτική δραστηριότητα, επηρεάζοντας τόσο την κοινή γνώμη όσο και το Κογκρέσο. Στην περίπτωση της συμφωνίας των μαχητικών αεροσκαφών, το Λόμπι δεν παρουσίασε έλλειψη συνοχής, αλλά έλλειψη συνεργασίας με άλλα ισχυρά Λόμπι, με τα οποία συνεργάστηκαν οι εκπρόσωποι της βασιλικής οικογένειας στις ΗΠΑ, δημιουργώντας μια αντίρροπη δυναμική από αυτή της AIPAC. Αυτό αποτελεί και το κύριο επιχείρημα του Dershowitz, ο οποίος έχοντας ως βάση τη συμφωνία του 1978, προσπαθεί να υποστηρίξει ότι το Σαουδαραβικό Λόμπι ασκεί περισσότερη επιρροή από το Ισραηλινό¹⁷⁹. Αντίστοιχα ο Leslie Gelb, επίσης επιχειρηματολογεί πως υπάρχουν άλλα Λόμπι με πολύ μεγαλύτερη επιρροή στην πολιτική των ΗΠΑ στη ΜΑ, όπως της Σαουδικής Αραβίας ή το Λόμπι των όπλων ή και των πετρελαϊκών εταιριών¹⁸⁰. Τέλος, ένας επιπρόσθετος λόγος στην περίπτωση της συμφωνίας JCPOA, για τον οποίο το Λόμπι δεν ήταν αποτελεσματικό, ήταν ότι η ομιλία Netanyahu θεωρήθηκε ως παρέμβαση ενός αρχηγού ξένου κράτους στις εσωτερικές υποθέσεις των ΗΠΑ. Μάλιστα εκλήφθηκε ως ιδιαίτερα εριστικό το γεγονός ότι η ομιλία πραγματοποιήθηκε μέσα στο ίδιο το Κογκρέσο. Κατά αυτό τον τρόπο οι ενέργειες υποστήριξης της άποψης του Netanyahu θεωρήθηκε ότι απώλεσαν τη νομιμότητά τους.

Τα παραπάνω συμβάλλουν στο να κατανοήσουμε κάτω από ποιες συνθήκες περιορίστηκε η αποτελεσματικότητα του Λόμπι ως προς την προώθηση της ατζέντας του. Βέβαια σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να προκληθεί σύγχυση και να εκληφθεί ότι υποδηλώνουν αμφισβήτηση της ισχύος του. Αυτή διαπιστώνεται και στις δύο περιπτώσεις που εξετάστηκαν εδώ, από την «μάχη» που έδωσαν οι δύο Πρόεδροι αντίστοιχα για την προώθηση της πολιτικής τους, προσπαθώντας να επηρεάσουν το Κογκρέσο.

Άλλωστε αν και αδιαμφισβήτητα το Λόμπι υπέστη μια σημαντική ήττα και στις δύο περιπτώσεις, καμία ήττα δεν ήταν συντριπτική. Ο Πρόεδρος Carter, προκειμένου να μειώσει την πίεση του Λόμπι και να πείσει τους υποστηρικτές του

¹⁷⁸ Landy M. (2006), «*Zealous Realism: Comments on Mearsheimer and Walt*», The Forum, Georgetown University, 2006, Τόμος 4, Τεύχος 1, Άρθρο 6

¹⁷⁹ Dershowitz A. (2016), «*Debunking the newest and oldest Jewish Conspiracy: A reply to Mearsheimer-Walt "Working Paper"*», Harvard Law School

¹⁸⁰ Gelb L. (2007), «*Dual Loyalties*», The New York Times, 23 Σεπτεμβρίου 2007

εντός του Κογκρέσου να συνηγορήσουν στην αποδοχή της συμφωνίας, την τροποποίησε σημαντικά. Υποσχέθηκε μεγαλύτερη στρατιωτική υποστήριξη στο Ισραήλ και αφαίρεσε επιχειρησιακές δυνατότητες από τα αεροσκάφη της Σαουδικής Αραβίας θέτοντας παράλληλα ρήτρες ως προς τη χρήση τους. Η σημασία του επιχειρήματός του, ότι δεν θα υπήρχε καμία ρήτρα σε περίπτωση αγοράς των αεροσκαφών από άλλη χώρα, ήταν ιδιαίτερα μεγάλη. Δημιουργώντας εξοπλιστική σχέση με τη Σαουδική Αραβία, αύξανε τόσο την εξάρτηση του Ριάντ προς τις ΗΠΑ αλλά και του Ισραήλ, καθώς διαφύλαξη της μελλοντικής του ασφάλειας χρειαζόταν ακόμα περισσότερο τη σύμφωνη γνώμη των ΗΠΑ. Αντίστοιχα η συμφωνία των ΗΠΑ με το Ιράν, ακολουθήθηκε από τη μεγαλύτερη συμφωνία στρατιωτικής βοήθειας των ΗΠΑ ως προς το Ισραήλ. Οπότε και στις δύο περιπτώσεις, οι δύο Πρόεδροι προσπάθησαν να μειώσουν την απόσταση που δημιουργήθηκε από τη ρήξη τους με το Λόμπι, προσφέροντας ανταλλάγματα στο Ισραήλ.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Άρθρα σε εφημερίδες – περιοδικά

1. <https://www.kathimerini.gr/211600/article/epikairothta/kosmos/to-iran-den-egkatalepei-ta-pyrhnika>

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Βιβλία

1. **Mearsheimer J. & Walt S. (2007)**, “*The Israel and US Foreign Policy*”, Farrar Straus and Giroux, Νέα Υόρκη
2. **Walker C. (1993)**, «*Diasporas and the Formation of Foreign Policy: The US in comparative perspective*», Constan D.& Platias A., *Diasporas in World Politics – The Greeks in comparative perspective*, The Macmillan Press, Λονδίνο

Επιστημονικά άρθρα

1. **Akbarzadeh S. (2009)**, «*Obama and the US policy change on Iran*», *Global Change, Peace & Security*, Τόμος 21, Τεύχος 3, σελ. 397-401, DOI: 10.1080/14781150903169075
2. **Akins J. (1973)**, «*The Oil Crisis: This time the Wolf is Here*», *Foreign Affairs, Council on Foreign Relations*, Τόμος 51, Τεύχος 3, σελ.462-490
3. **Al-Yasin Y. & Dashti A. (2009)**, «*Foreign Countries and U.S. Public Relations Firms: The Case of Three Persian Gulf States*», *Journal of Promotion Management*, Τόμος 14, Τεύχος: 3-4, σελ. 355-374, DOI: 10.1080/10496490802637713
4. **Aziz Q. & Abdulla A. (1980)**, «*Zionist I fluence on American Foreign Policy*», *Pakistan Horizon, Pakistan Institution of International Affairs*, Τόμος 33, Τεύχος 1-2, σελ 3-22
5. **Bard M. (1988)**, «*Interest Groups, the President, and Foreign Policy: How Reagan Snatched Victory from the Jaws of Defeat On AWACS*», *Center for the Study of the Presidency and Congress, Presidential Studies Quarterly*, Τόμος 18, Τεύχος 3, σελ 583-600
6. **Bishara G. (1978)**, «*The Middle East Arms Package: A survey at the Congressional Debate*», *Journal of Palestine studies*, Τόμος 7, Τεύχος 4, σελ 66-78
7. **Congelli R.-Επισμηναγός USAF (1989)**, «*AWACS for Saudi Arabia: A study of Foreign Policy and Political Process*», *Department of the Air Force, Air Force Institute of Technology, Οχάιο*
8. **Dana H. Allin & Steven Simon (2010)**, «*Obama's Dilemma: Iran, Israel and the Rumours of War*», *Survival*, Τόμος 52, Τεύχος 6, σελ 15-44, DOI: 10.1080/00396338.2010.540781
9. **Dershowitz A. (2016)**, «*Debunking the newest and oldest Jewish Conspiracy: A reply to Mearsheimer-Walt “Working Paper”*», *Harvard Law School*
10. **Falk H. (2016)**, «*Partisan Politics and Foreign Pressure: The Ratification of the 2015 Iran Nuclear Agreement in the US Congress*», *University of Leiden*
11. **Feldman J. (2009)**, «*The Israel Lobby? The influence of American Jewish Groups on the Carter Administration's Middle Eastern Policy*», *Thesis Submitted to the Faculty of the Department of History of Vanderbilt University*
12. **Friedman B. (2015)**, «*The Geopolitics of the Nuclear Negotiations with Iran*», *E-Notes, Foreign Policy Research Institute, Philadelphia*
13. **Gerges F.A. (2012)**, «*The ‘Obama Doctrine’ in the Middle East*», [http://www.ispu.org/pdfs/ISPU_Brief_Duke_1017_\(1\).pdf](http://www.ispu.org/pdfs/ISPU_Brief_Duke_1017_(1).pdf)

14. **Gideon R. (2015)**, «What Obama gets right», *Foreign Affairs*, Τόμος 94, Τεύχος 5, Σεπ- Οκτ 2015
15. **Guerlain, P. (2011)**, «The Israel lobby, American democracy and foreign perceptions of the USA», *J. Public Affairs*, Τεύχος 11, σελ 375. doi:[10.1002/pa.387](https://doi.org/10.1002/pa.387)
16. **Hoagland J. & Smith J. P (1978)**, «Saudi Arabia and the united states: Security and interdependence», *Survival*, Τόμος 20, Τεύχος 2, σελ 80-83, DOI: 10.1080/ 00396337808441735
17. **Hurst S. (2012)**, «Obama and Iran», *International Politics*, Macmillan Publishers, Τόμος 49, Τεύχος 5, σελ 545-567, doi 10.1057/ip.2012.20.
18. **Hurst S. (2017)**, «Obama and Iran: Explaining Policy Change», In: Ashbee E., Dumbrell J. (eds) *The Obama Presidency and the Politics of Change*, *Studies of the Americas*, Palgrave Macmillan, Cham
19. **Jackson G. (2017)**, «Strategy and Two-Level Games: US Domestic Politics and the Road to a Separate Peace, 1977-1978», *Journal of Cold War Studies*, President and Fellows of Harvard college and MIT, Τόμος 19, Τεύχος 3, σελ 160-195
20. **Jansen E. (2017)**, «A Disclosure of Obama's Beliefs: Exploring American ideology in Barack Obama's foreign policy towards military Israel and nuclear Iran», *Leiden University*
21. **Kadkhodae E. & Ghasemi Tari Z. (2019)**, «Otherising Iran in American political discourse: case study of a post-JCPOA senate hearing on Iran sanctions», *Third World Quarterly*, Τόμος 40, Τεύχος 1, σελ 109-128, DOI: 10.1080/01436597.2018.1513786
22. **Khatib D-K. (2015)**, «Arab Gulf lobbying in the United States: what makes them win and what makes them lose and why», *Contemporary Arab Affairs*, DOI:10.1080/17550912.2015.1121647
23. **Khouri N. (1987)**, «The Arab Lobby: Problems and Prospects», *Middle East Journal*, Middle East Institute, Τόμος 41, Τεύχος 3, σελ 379-396
24. **Klare M. (1977)**, «Carter's Arms Policy: Business As Usual», *NACLA Report on the Americas*, Τόμος 11, Τεύχος 6, σελ 15-24, DOI: 10.1080/10714839.1977.11723928
25. **Landy M. (2006)**, «Zealous Realism: Comments on Mearsheimer and Walt», *The Forum*, Georgetown University, 2006, Τόμος 4, Τεύχος 1, Άρθρο 6
26. **Lewis S. (2009)**, «The United States and Israel: Evolution of an Unwritten Alliance», *Middle East Journal*, Middle East Institute, Τόμος 53, Τεύχος 3, σελ. 364-378
27. **Lipson C. (1996)**, «American support for Israel: History, sources, limits», *Israel Affairs*, Τόμος 2, Τεύχος 3-4, σελ 128-146
28. **Mahapatra, C. (2016)**, «US-Iran Nuclear Deal: Cohorts and Challenger», *Contemporary Review of the Middle East*, Τόμος 3, Τεύχος 1, σελ 36-46 <https://doi.org/10.1177/2347798916632323>
29. **Manning J. (2016)**, «Membership of the 114th Congress», *US Congressional Research Service*, Ιούνιος 2016
30. **Newhouse, J. (2009)**, «Diplomacy, inc. The influence of lobbies on US foreign policy», *Foreign Affairs*, Τόμος 88, Τεύχος 3
31. **Pollack J. (2002)**, «Saudi Arabia And The United States, 1931-2002», *Middle East Review of International Affairs*, Τόμος 6, Τεύχος 3
32. **Price D. (1996)**, «Presidential Power as a Domestic Constraint on Foreign Policy: Case Studies Examining Arms Sales to Saudi Arabia», *Presidential Studies Quarterly*, Intricacies of U.S. Foreign Policy, Τόμος 26, Τεύχος 4, σελ 1099-1113
33. **Rubenzter T. (2008)**, «Ethnic Minority Interest Group Attributes and U.S. Foreign Policy Influence: A Qualitative Comparative Analysis», *Foreign Policy Analysis*, Τόμος 4, Τεύχος 2, <https://doi.org/10.1111/j.1743-8594.2007.00063.x>
34. **Rustow D. (1977)**, «US – Saudi Relations and the Oil Crises of the 1980s», *Foreign Affairs*, Council on Foreign Relations, Τόμος 53, τεύχος 3, σελ 494-516
35. **Rynhold, J. (2008)**, «President Obama and the Middle East Challenge», *BESA Center Perspectives Papers*, The Begin – Sadat Center for Strategic Studies, No. 50
36. **Saltzman I. (2017)**, «Not So “Special Relationship”? US-Israel Relations During Barack Obama's Presidency», *Israel Studies*, Τόμος 22, Τεύχος 1, σελ 56-58. doi:10.2979/israelstudies.22.1.03

37. **Shaiel B.E. (2019)**, «*Therefore They Shouldn't Exist': The Carter Administration, the 'Israel Lobby' and the Sinai Settlements*», The International History Review, DOI:10.1080/07075332.2018.1552608
38. **Shain, Y., & Barth, A. (2003)**, «*Diasporas and International Relations Theory*», International Organization, Τόμος 57, Τεύχος 3, doi:10.1017/S0020818303573015
39. **Shalom Z. (2016)**, «*The Obama Administration and the Peace Process*», Israel Journal of Foreign Affairs, Τόμος 10, Τεύχος 2, σελ 257-266, DOI: 10.1080/23739770.2016.1215617
40. **Sobelman D. (2018)**, «*Restraining an Ally: Israel, the US and Iran's Nuclear Program 2011-2012*», Texas National Security Review, Τόμος 1, Τεύχος 4
41. **Solomon M. (1993)**, «*The Agenda and Political Techniques of the American Israel Public Affairs Committee (AIPAC)*», The Industrial College of the Armed Forces, National Defense University, Ουάσινγκτον
42. **Strieff D. (2016)**, «*Arms Wrestle: Capitol Hill Fight Over Carter's 1978 Middle East "Package" Airplane Sale*», History, Τόμος 40, Τεύχος 3, σελ 475-499
43. **Uzer U. (2002)**, «*The impact of the Jewish Lobby on American Foreign Policy in the Middle East*», Journal of International Affairs, Τόμος 6, Τεύχος 4
44. **Waxman, D. (2010)**, «*The Israel Lobbies: A Survey of the Pro-Israel Community in the United States*», Israel Studies Forum, Τεύχος 25, σελ 8, doi:10.3167/isf.2010.250104

Άρθρα σε εφημερίδες περιοδικά

1. **Clifton E., Gharib A. (2014)**, «*How the Anti-Iran Lobby Machine Dominates Capitol Hill*», The Nation, 15 Ιουλίου 2014
2. **Gelb L. (2007)**, «*Dual Loyalties*», The New York Times, 23 Σεπτεμβρίου 2007
3. **Goldberg J. (2016)**, «*The Obama Doctrine*», The Atlantic Magazine, Απρίλιος 2016
4. **Kaye, Dalia Dassa D. (2016)**, «*Israel's Iran Policies After the Nuclear Deal*», Santa Monica, CA: RAND Corporation, <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE207.html>
5. **Klein M., Berney E., Mandel D. (2018)**, «*J Street Sides With Israel's Enemies & Works to Destroy Support for Israel*», Zionist Organization of America, Νέα Υόρκη
6. **Labott E., Walsh D. & Serfaty S. (2015)**, «*Washington Battle Rages over Iran Nuclear Deal's Fate*», 3 Αυγούστου 2015, <http://edition.cnn.com/2015/08/03/politics/aipac-iran-nuclear-deal-congress/>
7. **Lewis A. (2015)**, «*J Street Defends Iran Deal in Full-page NYTimes Ad*», The Times of Israel, 23 Ιουλίου 2015, <http://www.timesofisrael.com/j-street-defends-iran-deal-in-full-page-nytimes-ad/>
8. **Weinraub B. (1978)**, «*Vance offering to sell Israel 20 more F-15's*», The New York Times, Νέα Υόρκη, 10 Μαΐου 1978

Θεσμικά Κείμενα

1. **IAEA**, *Συνθήκη μη Διάδοσης Πυρηνικών Όπλων*, 22 Απριλίου 1970
2. **UNSCR 1737**, Δεκέμβριος 2006
3. **UNSCR 1747**, Μάρτιος 2007
4. **UNSCR 1929**, Ιούνιος 2010

Διαδίκτυο

1. <https://www.aipac.org/about-aipac2/careers-at-aipac>
2. <https://www.opensecrets.org/lobby/clientsum.php?id=D000046963&year=2018>
3. <http://english.khamenei.ir/news/2025/Leader-s-Speech-at-the-Holy-Shrine-of-Imam-Ridha-a-s>
4. <https://www.nytimes.com/2015/07/15/world/middleeast/iran-nuclear-deal-israel.html>
5. <http://informationclearinghouse.info/article12538.html>